

ภาวะภาษีตราสารหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี

ก่อนที่จะทำความเข้าใจถึงการเสียภาษีของตราสารหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนใคร่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปในการจัดเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อน ดังนี้

1. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ปัจจุบันภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเก็บในอัตราก้าวหน้า (progressive rate) โดยมีอัตราเริ่มต้นที่ 15% จนถึงอัตราสูงสุดที่ประมาณ 40% ซึ่งอัตรานี้เป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล¹ รายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 1

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Richard A. Brealey, Stewart C. Myers and Alan J. Marcus, "Fundamentals of Corporate finance" (USA : McGraw - Hill, Inc., 1995), p.37

ตารางที่ 1 TABLE OF PERSONAL TAX RATES, 1993.

Taxable income Dollars		
Single Taxpayers	Married Taxpayers	Tax Rate, %
0 - 22,100	0 - 36,900	15
22,101 - 53,500	36,901 - 89,150	28
53,501 - 115,000	89,151 - 140,000	31
115,001 - 250,000	140,001 - 250,000	36
Over 250,000	Over 250,000	39.6

หลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปกติ ประเทศสหรัฐอเมริกาจะจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยแบ่งเป็น 2 จำพวกใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ²

1. Citizens and resident aliens ซึ่งจะเสียภาษีโดยใช้หลัก worldwide income
2. Nonresident aliens ซึ่งจะถูกรวบรวมภาษีเฉพาะแหล่งเงินได้ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น (U.S. Source income)

จากที่กล่าวมาข้างต้นหลักในการพิจารณาเพื่อแบ่งแยกว่าบุคคลใดถือเป็น Citizens พิจารณาจากสัญชาติเป็นหลัก สำหรับการพิจารณา Resident aliens หรือ Nonresident aliens นั้น พิจารณาจากการทดสอบตามหลักดังต่อไปนี้คือ

²Price Waterhouse, Individual Taxed A Worldwide Summary, : USA 1987, P. 300-301.

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาถึง Resident aliens ในประเทศสหรัฐอเมริกา

1. เป็นผู้ถือ green card ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีกำหนดระยะเวลาสำหรับผู้ถือได้ว่าได้อยู่อาศัยเป็นการถาวรในประเทศสหรัฐอเมริกา ครอบคลุมกำหนดที่กองตรวจคนเข้าเมืองกำหนดไว้ ซึ่งบุคคลผู้นั้นจะได้รับ "green card"

2. ผู้ที่ผ่านการทดสอบว่าได้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ (Substantial presence test) โดยปกติพิจารณาจากการเป็นผู้อยู่อาศัยในประเทศสหรัฐอเมริกาถึง 183 วัน ในหนึ่งปีปฏิทิน ซึ่งปัจจุบันมีเกณฑ์ผ่อนผันสำหรับผู้ที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ถึง 183 วัน ในหนึ่งปีปฏิทินแต่เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ โดยจะได้รับการผ่อนผันให้ถือว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้เงื่อนไขว่า บุคคลใดที่เข้ามาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาภายใน 3 ปี หากนับรวมระยะเวลาได้ครบ 183 วัน ถือว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา ส่วนหลักในการนับระยะเวลา 183 วันนั้น บุคคลดังกล่าวจะต้องอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาในปีแรก (นับปีปัจจุบันเป็นปีแรก) นับรวมระยะเวลาได้ 31 วันในปีดังกล่าวและในปีที่สองถอยหลังถัดไปให้นับรวมระยะเวลาที่มาอยู่ในอัตราสองในสามของระยะเวลาที่อาศัยอยู่จริงในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจะหักเป็นส่วนลดในอัตราหนึ่งในสามของระยะเวลาที่มาอยู่จริงดังกล่าว และในปีสุดท้ายให้นับรวมระยะเวลาที่มาอยู่ในอัตราห้าในหกของระยะเวลาที่มาอยู่จริงโดยหักเป็นส่วนลดในอัตราหนึ่งในหกของระยะเวลาดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนจะแสดงตัวอย่างการคำนวณระยะเวลาดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เช่น นาย ก เข้ามาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาตามระยะเวลาดังต่อไปนี้

ปี 1996 อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา 31 วัน

ปี 1995 อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา 90 วัน หักส่วนลดหนึ่งในสามเหลือ 60 วัน

ปี 1994 อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา 120 วัน หักส่วนลดหนึ่งในหกเหลือ 100 วัน

ดังนั้นเมื่อรวมระยะเวลาที่นาย ก เข้ามาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาภายใน 3 ปี แล้วได้ผลลัพธ์เท่ากับ 191 วัน (31 + 60 + 100) จึงถือได้ว่า นาย ก เป็น Resident aliens ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น นาย ก. จึงจะได้รับสิทธิในการเสียภาษีเช่นเดียวกับบุคคลที่ถือสัญชาติอเมริกันทั่วไป (Citizens)

ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงกิจการ
เจ้าของคนเดียว (proprietorships) และห้างหุ้นส่วนจำกัด (partnerships) ด้วย
โดยปกติภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเก็บจากเงินเดือนค่าจ้าง และ
เงินได้จากการลงทุน อาทิเช่น เงินปันผล ดอกเบี้ย หรือกำไรจากการขายหลักทรัพย์ และ
กำไรจากการประกอบกิจการเจ้าของคนเดียว หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ อาจกล่าวได้ว่าหลัก
เบื้องต้นในการเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักการคล้ายคลึงกับวิธีการเก็บภาษีของ
ไทย กล่าวคือผู้มีเงินได้ซึ่งมีหน้าที่จะต้องเสียภาษีจะต้องนำเงินได้ทั้งหมดที่มีมารวมคำนวณเพื่อ
เสียภาษี โดยผู้มีเงินได้สามารถหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน เหลือเท่าใดนำไปคำนวณตาม
อัตราภาษีที่กฎหมายกำหนดไว้ ผลลัพธ์ได้ออกมาเท่าใดสามารถนำภาษีหัก ณ ที่จ่ายที่เสียไปมา
หักออกจากภาษีที่ต้องเสียได้ ผลลัพธ์คือภาษีที่ต้องนำส่งหรือภาษีที่สามารถขอคืนได้³

อย่างไรก็ตาม การเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาจะจัดเก็บใน 2 ระดับ คือ
ระดับรัฐบาลกลาง (Federal Tax) กับภาษีที่เก็บในระดับท้องถิ่น (State Tax or
Local Tax) ซึ่งภาษีระดับรัฐบาลกลางนั้นจะเก็บจากประโยชน์ที่ได้รับทุกชนิดที่มีมูลค่า
(any acquisition of wealth) ยกเว้นการได้มาโดยการให้หรือทางมรดก ส่วนภาษี
ระดับท้องถิ่นจะเก็บจากการขายและทรัพย์สิน โดยการเก็บภาษีตราสารหนี้อยู่ภายใต้บังคับของ
ทั้งภาษีรัฐบาลกลางและภาษีท้องถิ่น การแบ่งประเภทเงินได้สำหรับการเก็บภาษีระดับ
รัฐบาลกลางนั้นแบ่งได้เป็น 14 ประเภท⁴ ซึ่งการจัดเก็บภาษีเงินได้จากตราสารหนี้ตาม
กฎหมายภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างจากกฎหมายไทย กล่าวคือ ประเทศ
สหรัฐอเมริกามีการแบ่งแยกการเก็บภาษีเงินได้สำหรับตราสารหนี้ไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ
คือเงินได้ทั่วไป (Ordinary income) ซึ่งเก็บจากส่วนลดและดอกเบี้ยที่ได้รับจากตราสารหนี้
กับผลได้จากทุน (capital gains and losses) ซึ่งเก็บจากผลต่างระหว่างราคาซื้อกับ
ราคาขาย การเก็บภาษีจากเงินได้ 2 ประเภทนี้มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

³Murray B. Tesser, "Trader's Tax Survival Guide"
(USA : John Wileys Son, Inc., 1995), P. 70.

⁴Ibid, P. 71.

1. เงินได้ทั่วไป (Ordinary income) เป็นเงินได้ที่เกิดจากรายได้ทั้งปวงที่เกิดจากการประกอบธุรกิจ เช่น ค่าเช่า ส่วนลด ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น เงินได้ทั่วไปนี้จะถูกเก็บภาษีเต็มรูปแบบ fully taxable

2. ผลได้จากทุน (capital gains and losses) เป็นเงินได้ที่เกิดจากผลของการขายทรัพย์สินส่วนตน (capital assets) ซึ่งหมายถึงเงินได้จากการขายทรัพย์สินที่มีใช้สินค้าแต่หมายถึงการขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือหาประโยชน์⁵ อาทิเช่น หุ้น หุ้นกู้ ซึ่งโดยปกติผลกำไรและขาดทุนจากการขายทรัพย์สินเมื่อนำมาหักกลบลบกันแล้ว จะนำเฉพาะผลกำไรที่เหลืออยู่มาคำนวณภาษีในอัตราก้าวหน้า⁶

2. ภาษีเงินได้นิติบุคคล

นิติบุคคลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องเสียภาษีสำหรับเงินได้ทุกประเภทที่ได้รับไม่ว่าจากแหล่งเงินได้ใด โดยใช้หลัก Worldwide income ในการเก็บภาษีเช่นเดียวกับนิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ว่าจะมีเงินได้จากแหล่งใดก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากนิติบุคคลดังกล่าวตกอยู่ภายใต้หลักการเสียภาษีตามหลักถิ่นที่อยู่ (Residence Rule) ในขณะที่นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเสียภาษีตามหลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่มีเงินได้จากประเทศใดต้องเสียภาษีเงินได้ให้แก่ประเทศนั้น ส่วนเกณฑ์ในการพิจารณาว่านิติบุคคลใดถือเป็นนิติบุคคลในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือเป็นนิติบุคคลต่างประเทศ

ผู้เขียน :- ขอให้สังเกตว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเก็บภาษีเงินได้ประเภท ส่วนลดในฐานะเป็นดอกเบี้ยชนิดหนึ่ง โดยกำหนดแยกเงินได้ประเภทดอกเบี้ยเป็นเงินได้ชนิดหนึ่งแยกต่างหากจากเงินได้ประเภทอื่น ๆ แต่ไม่มีบทบัญญัติกำหนดถึงเงินได้ประเภท ส่วนลดโดยชัดเจน

⁵Ibid, P. 73.

⁶Lawrence C. Phillips and John L. Kramer, "Federal taxation 1991" (USA : Prentice Hall, Inc., 1990), P. 2-26.

จะพิจารณาจากสถานที่ตั้งสำนักงาน (place of organization) ของกิจการเป็นสำคัญ⁷ เหตุผลที่ต้องแยกพิจารณาถึงสถานะทางกฎหมายของนิติบุคคลในประเทศ และต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา นั้น เนื่องจากนิติบุคคลดังกล่าวมีวิธีการในการจัดเก็บภาษีแตกต่างกันดังนี้ คือ

1. นิติบุคคลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเสียภาษีในอัตราก้าวหน้า ในลักษณะของ Marginal Tax rates ซึ่งมีลักษณะคล้ายการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทย โดยอัตรากำหนดจะเริ่มเก็บตั้งแต่ 15% ไปจนถึง 39% ซึ่งจำนวนนี้ได้รวมภาษีของมลรัฐและภาษีของรัฐบาลท้องถิ่นไว้แล้ว รายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 2⁸

ตารางที่ 2 TABLE OF CORPORATE TAX RATES, 1993

Taxable income Dollors	Tax Rate, %
0 - 50,000	15
50,001 - 75,000	25
75,001 - 100,000	34
100,001 - 335,000	39
335,001 - 10,000,000	34
10,000,001 - 15,000,000	35
15,000,001 - 18,333,333	38
Over 18,333,333	35

⁷Dinur, D.D., "United States taxation of Transnational trnasaction", (Dallas, Texas), p. 1

⁸Richard A. Brealey, Stewart C. Myers, and Alan J. Marcus, "Fundamentals of Corporate finance" (USA : McGraw-Hill, Inc., 1995), p. 37.

2. นิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา (engaged in a US. trade or business) จะถูกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า Marginal Tax rate เช่นเดียวกับบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา

3. บริษัทต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา (not engaged in a US. trade or business) จะถูกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า 30%

เกณฑ์ในการรับรู้เงินได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการรับรู้เงินได้ด้วยทั้งหลายวิธี แต่ที่ใช้โดยทั่วไปอยู่ด้วยกัน 2 วิธี ดังนี้คือ

1. เกณฑ์เงินสด (Cash basis) โดยมีบรรทัดฐานว่า จะมีการรับรู้รายได้เมื่อกิจการได้รับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นมาแล้ว และจะรับรู้เป็นรายจ่ายต่อเมื่อมีเงินที่จ่ายออกไปจริงเท่านั้น

2. เกณฑ์สิทธิ (Accrual basis) มีบรรทัดฐานว่า การรับรู้รายได้จะเกิดขึ้นเมื่อกิจการมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่น และจะรับรู้เป็นรายจ่ายต่อเมื่อเป็นรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับรายรับนั้น โดยไม่คำนึงว่าจะมีการรับเป็นตัวเงินหรือไม่

เนื่องจากการเก็บภาษีเงินได้ทุกประเภท จะเก็บภาษีต่อเมื่อมีการรับรู้เป็นเงินได้ทางภาษีแล้วเท่านั้น สำหรับการเก็บภาษีเงินได้สำหรับตราสารหนี้จะเก็บจากเงินได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ดอกเบี้ย ส่วนลดและผลได้จากทุน หลักในการจัดเก็บคือ เมื่อเกิดเงินได้ขึ้น ผู้มีเงินได้มีหน้าที่จะต้องเสียภาษีเงินได้ โดยจะต้องรายงานถึงเงินได้ดังกล่าวต่อกรมสรรพากร โดยในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เก็บภาษีเงินได้จากตราสารหนี้ ได้แก่ หน่วยงานที่ชื่อว่า Internal Revenue Service (IRS) ซึ่งจะทำหน้าที่เก็บภาษีเงินได้เกี่ยวกับตราสารหนี้ทุกชนิด โดยหน้าที่การรายงานถึงเงินได้ที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับวิธีการในการรับรู้ถึงเงินได้ที่เกิดขึ้นนั้น ๆ

ส่วนภาระภาษีของเงินได้แต่ละประเภทที่เกิดจากตราสารหนี้สามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

การจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย

1. กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา

โดยปกติประเทศสหรัฐอเมริกาจะจัดเก็บภาษีดอกเบี้ยไว้รวมกับเงินได้ปกติทั่ว ๆ ไป (Ordinary Income) ซึ่งวิธีการในการรับรู้เงินได้ของผู้มีเงินได้โดยปกติมีอยู่ 2 วิธีดังนี้คือ เกณฑ์เงินสด (Cash Method) กับเกณฑ์สิทธิ (Accrual Method) โดยที่วิธีรับรู้เงินได้ที่เกิดขึ้นโดยใช้เกณฑ์เงินสด (Cash Method) จะรับรู้เฉพาะเงินได้และค่าใช้จ่ายที่ได้รับมาแล้วเท่านั้น โดยหลักแล้วประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาใช้เกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ อย่างไรก็ตามในบางกรณีที่กรมสรรพากรอนุญาตให้บุคคลธรรมดาสามารถใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ ตัวอย่างจะเห็นได้จากตราสารหนี้ที่ออกมามีลักษณะมีส่วนลด Original Issue Discount (OID) หรือตราสารหนี้ประเภท U.S. Savings Bonds จะไม่นำวิธีการรับรู้เงินได้โดยใช้เกณฑ์เงินสดมาใช้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิธีการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยโดยใช้เกณฑ์เงินสดยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตัวแลกเงินออกเมื่อ 1 กันยายน 1992 ในจำนวน 2,000 ดอลลาร์ อัตราดอกเบี้ย 12% ต่อปี ตัวมีอายุ 2 ปีจะถึงกำหนดไถ่ถอนเมื่อ 31 สิงหาคม 1994 ดังนั้น ในปี 1994 จะได้รับเงินคืน 2,480 ดอลลาร์ (เงินต้น 2,000 ดอลลาร์ ดอกเบี้ย 480 ดอลลาร์) ถ้าใช้เกณฑ์เงินสดผู้มีเงินได้จะต้องรวมเงินได้ดอกเบี้ย 480 ดอลลาร์ เข้าเป็นเงินได้ของปี 1994 ซึ่งเป็นปีที่ได้รับดอกเบี้ยเพื่อคำนวณภาษีด้วย ส่วนวิธีการเก็บภาษีดอกเบี้ยบุคคลธรรมดานั้นแยกเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ (Resident person) กับไม่มีถิ่นที่อยู่ (Non - Resident person) ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยที่บุคคลธรรมดาที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยในอัตรา 30% โดย Custodian จะเป็นผู้ทำหน้าที่หักภาษีดังกล่าว ส่วนกรณีของบุคคลธรรมดาที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปกติจะไม่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายจากดอกเบี้ย ยกเว้นในบางกรณีผู้มีเงินได้ดอกเบี้ยอาจถูกหักภาษีในลักษณะ

Backup Withholding ซึ่งเป็นการเก็บภาษีวิธีพิเศษ ในกรณีที่เข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้รับดอกเบี้ยไม่ระบุเลขบัตรประจำตัวประชาชน (Identification Number) รวมทั้งเลขบัตรประกันสังคม (Social Security Number) หรือเลขบัตรแสดงการจ้าง (Employer Identification Number)

2. เมื่อ Internal Revenue Service (IRS.) แจ้งให้ผู้จ่ายดอกเบี้ยทราบ ว่าเลขประจำตัวผู้เสียภาษี (taxpayer identification number) ของผู้รับดอกเบี้ยไม่ถูกต้อง

3. เมื่อมีการแจ้งว่าผู้รับดอกเบี้ยไม่รายงานถึงเงินได้ดอกเบี้ยดังกล่าว (underreporting) ซึ่งกรณีนี้ Internal Revenue Service (IRS.) จะทำการหักภาษี ณ ที่จ่าย Backup Withholding ต่อเมื่อ IRS ได้ส่งจดหมายแจ้งถึงการไม่รายงานถึงเงินได้ดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นจำนวน 4 ครั้ง ภายในระยะเวลา 120 วัน หากเกิดกรณีใดกรณีหนึ่งในสามกรณีดังกล่าวข้างต้น ผู้จ่ายดอกเบี้ยจะต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายเงินได้ดอกเบี้ยในลักษณะ Backup Withholding ทันทีในอัตรา 31% เมื่อบุคคลใดถูกหักภาษีแบบ Backup Withholding แล้ว ก็จะไม่ต้องนำเงินได้จำนวนดังกล่าวไปรวมคำนวณกับเงินได้ปกติอีก

Backup Withholding หมายถึง กระบวนการที่นำมาใช้เพื่อสร้างความมั่นใจในการเก็บภาษี Federal income tax สำหรับเงินได้ประเภท earning income ที่ได้รับ อาทิเช่น ดอกเบี้ย, เงินปันผลหรือค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งวิธีนี้จะนำมาใช้ในกรณีที่ผู้ได้รับเงินได้ดังกล่าวไม่สามารถระบุถึงเลขบัตรประกันสังคม (Social Security number) โดยวิธีนี้ธนาคาร, บริษัทหลักทรัพย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินได้ต่าง ๆ จะรายงานถึงเงินได้ที่ไม่ได้เกิดจากการจ้างแรงงานนั้นไว้ใน IRS Form 1099 โดยธนาคาร บริษัทหลักทรัพย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินได้ดังกล่าวจะทำการหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ 31% ของเงินได้ดังกล่าว และนำส่งให้กับรัฐบาลกลาง ตัวอย่างเช่น ถ้าธนาคารจ่ายดอกเบี้ยจำนวน 1,000 ดอลลาร์ และปรากฏว่าผู้รับไม่สามารถระบุถึงเลขบัตรประกันสังคมในการยื่นเพื่อขอรับเงินได้ ธนาคารผู้จ่ายจะทำการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 31% เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 310 ดอลลาร์ เป็นต้น

จากหลักทั่วไปในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสหรัฐอเมริกาจะเห็นว่าบุคคลธรรมดาผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาจะถูกเก็บภาษีจากเงินได้ที่เกิดขึ้นในประเทศ และจากเงินได้ที่นำเข้ามาในประเทศไม่ว่าจะเป็นเงินได้ที่เกิดจากแหล่งเงินได้ใดก็ตาม ซึ่งความหมายของผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Resident person) นั้น สามารถพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่วนผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา (Non-resident persons) จะถูกเก็บภาษีก็ต่อเมื่อมีแหล่งเงินได้อยู่ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ดังนั้นในเรื่องของตราสารหนี้ผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา ยังคงต้องเสียภาษีจากดอกเบี้ยที่เกิดจากตราสารหนี้ที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะถือว่าเป็นเงินได้ที่เกิดจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเช่นกัน⁹

เนื่องจากการซื้อขายตราสารหนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีลักษณะการจ่ายดอกเบี้ยมากมายหลายวิธี ซึ่งทำให้เกิดภาระภาษีต่าง ๆ กัน กรณีของดอกเบี้ยที่เกิดจากตราสารหนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ยังมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

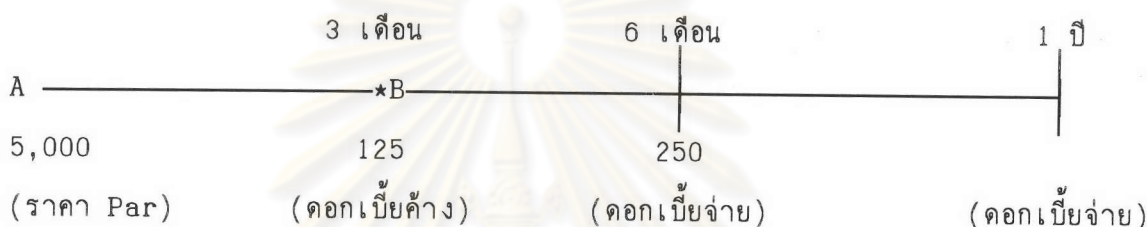
1. การซื้อตราสารหนี้ที่มีดอกเบี้ยค้างจ่าย (Accrued Interest on Bond Purchases) โดยปกติการออกตราสารหนี้จะให้ผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยในประเทศสหรัฐอเมริกา มักนิยมจ่ายดอกเบี้ยทุก ๆ 6 เดือน (two semiannual installments) ยกเว้นตราสารหนี้บางประเภทที่ไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยเลย อาทิเช่น Zero Coupon bond เพราะ Zero Coupon bond จะรับรู้ถึงรายได้ดอกเบี้ยโดยการขายในราคาต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้หน้าตราสาร (par value) ผลตอบแทนที่ผู้ถือ Zero Coupon bond จะได้รับจะอยู่ในรูปผลต่างของราคาที่กำหนดไว้หน้าตราสาร (par value) กับราคาของผู้ซื้อจ่ายไป (Purchase Value) เพื่อให้ได้ Zero Coupon bond มา หรือที่รู้จักกันว่า "ส่วนลด" (Discount)¹⁰

⁹Internal Revenue Service, "Investment Income and Expense," (U.S. Government Printing Office, 1994.), P. 3.

¹⁰Lewis U. Solomon, Taxation of Investments, Volum 2, (USA : Prentice Hall Law & Business 1989), P. 438.

อย่างไรก็ตาม สำหรับตราสารหนี้ที่มีดอกเบีย ผู้ซื้ออาจต้องการขายตราสารหนี้ไป ก่อนที่ตราสารหนี้จะถึงกำหนดชำระดอกเบียในแต่ละงวด ทั้งนี้ ไม่ว่าเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ผลจะทำให้เกิดเป็นดอกเบียค้างรับ ซึ่งผู้ขายตราสารจะต้องรับรู้ในส่วนของดอกเบียค้างรับ เป็นรายได้ของตนเพื่อเสียภาษี ดังจะแสดงให้เห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

นาย A ซื้อหุ้นกู้จากบริษัทในราคา 5,000 ดอลลาร์ บริษัทตกลงจ่ายดอกเบียใน อัตรา 10% ต่อปี โดยจะจ่ายทุก ๆ 6 เดือน สมมติว่านาย A ถือหุ้นกู้ไว้ได้ 3 เดือน จึง ขายต่อให้นาย B ในราคา 5,125 ดอลลาร์ ในกรณีนี้นาย A จะต้องเสียภาษีสำหรับเงินได้ ดอกเบียค้างรับจำนวน 125 ดอลลาร์ ซึ่งคำนวณได้จากระยะเวลาที่นาย A ถือหุ้นกู้ไว้ตลอด ระยะเวลา 3 เดือนดังกล่าว (ดอกเบียที่คำนวณจากวันที่มีการจ่ายดอกเบียครั้งสุดท้ายจนถึง วันที่นาย A ขายหุ้นกู้) และเมื่อนาย B ถือหุ้นกูดังกล่าวจนถึงกำหนดจ่ายดอกเบียสำหรับรอบ ระยะเวลา 6 เดือนนาย B จะได้รับดอกเบียเป็นจำนวน 250 ดอลลาร์ จำนวนดอกเบียรับ ดังกล่าวจะถูกรับรู้ และบันทึกเป็นรายได้ของนาย B เพื่อเสียภาษีให้แก่รัฐบาลกลาง (for federal income tax purposes the amount of interest realized and recognized by the taxpayer must be reduced by the amount paid for the interest payment at the time the investor bought the bond) แต่ นาย B สามารถนำดอกเบียค้างรับ ซึ่งได้ผ่านการเสียภาษีโดยนาย A แล้วนั้น มาหักออกจาก เงินได้ดอกเบียรับที่นาย B ได้รับในฐานะเป็นต้นทุนการได้มาซึ่งตราสารหนี้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปภาระภาษีทางด้านผู้ขายและผู้ซื้อตราสารหนี้ที่มี ดอกเบียค้างจ่ายได้ดังนี้

ทางด้านผู้ขาย ความรับผิดชอบในการเสียภาษีสำหรับดอกเบี้ยที่ค้างจ่าย นับตั้งแต่วันที่ผู้ขายซื้อตราสารหนี้มาจนถึงวันที่ผู้ขายขายตราสารหนี้ไป ถ้าผู้ขายเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ขายจะไม่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย แต่ผู้ขายจะต้องนำไปรวมเป็นเงินได้เพื่อเสียภาษีตอนสิ้นปี แต่ถ้าหากผู้ขายไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาผู้ขายจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 31% ทันที

ทางด้านผู้ซื้อ เมื่อผู้ซื้อซื้อตราสารหนี้ที่อยู่ระหว่างที่ยังไม่ถึงกำหนดจ่ายดอกเบี้ยจะเกิดดอกเบี้ยค้างจ่าย ซึ่งในขณะที่ซื้อผู้ขายมักจะรวมดอกเบี้ยค้างจ่ายดังกล่าวเป็นต้นทุนเพื่อตั้งราคาขายด้วย ดังนั้น ผู้ซื้อเมื่อซื้อมาเท่าใดจึงสามารถนำดอกเบี้ยค้างจ่ายมาลงเป็นต้นทุนได้ทั้งจำนวน โดยต้นทุนดังกล่าวจะต้องนำมาหักจากดอกเบี้ยที่จะได้รับในอนาคต

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ยของสหรัฐอเมริกานั้น จะเก็บจากบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้ได้รับดอกเบี้ยที่แท้จริง โดยคำนวณตามอัตราดอกเบี้ยประกอบกับระยะเวลาที่ถือตราสารหนี้ นั้น ๆ โดยใช้เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) เป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้¹¹ ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้มีเงินได้เสียภาษีในเงินได้ที่ตนเป็นผู้รับอย่างแท้จริง

2. การซื้อขายตราสารหนี้ที่มีการผิณฑัดไม่ชำระดอกเบี้ย¹² (Bond Traded Flat) ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นตราสารที่มีการผิณฑัดไม่ชำระดอกเบี้ย จะถูกขายในลักษณะพิเศษที่เรียกว่า flat กล่าวคือ การขายตราสารหนี้ดังกล่าวจะขายในราคาต้นเงินเท่านั้น (only the principal) และให้สิทธิกับผู้ซื้อในการที่จะได้รับดอกเบี้ยค้างจ่ายที่เกิดจากการผิณฑัดดังกล่าว สำหรับการจ่ายดอกเบี้ยค้างจ่ายที่เกิดขึ้นก่อนวันขายตราสารหนี้ที่ผู้ซื้อได้รับโอนมาภายหลังวันถึงกำหนดจ่ายดอกเบี้ยนั้น จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีของการคืนเงินต้นที่ปลอดภาระภาษีซึ่งจำนวนดอกเบี้ยค้างจ่ายดังกล่าวจะช่วยลดฐานภาษีที่มีอยู่ (The Payment of interest accrued prior to the purchase date is treated as a tax-free return of capital that reduces the tax payers remaining basis)¹³ แต่หากการจ่ายดอกเบี้ยค้างจ่ายดังกล่าวมีจำนวนเกินกว่าจำนวนดอกเบี้ยค้างจ่าย

¹¹Ibid, P. 443.

¹²Ibid, P. 444.

¹³Reg. มาตรา 1.61-7 (C)

ที่ผู้ทรงตราสารควรจะได้รับเฉพาะส่วนที่เกินดอกเบี้ยค้างจ่ายดังกล่าวจะถูกปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินได้ส่วนเกินที่ได้รับจากการไถ่ถอนตราสารหรือที่เรียกว่า capital gain แต่สำหรับการจ่ายดอกเบี้ยที่คำนวณได้หลังจากวันที่ขายตราสารหนึ่งเป็นต้นไป ถึงแม้ว่าผู้ซื้อจะได้รับดอกเบี้ยจากผู้ออกตราสาร หรือจากส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการขายตราสารหรือในลักษณะอื่นใดก็ตาม เงินได้ดังกล่าวถือเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ยซึ่งต้องเสียภาษีร่วมกับเงินได้ปกติทั่วไป

3. ตราสารหนี้ที่สามารถแยกขายดอกเบี้ยออกจากตัวตราสารได้ หรือที่เรียกว่า Stripped Bond หรือ stripped coupons ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น จะมีตราสารหนี้บางประเภทที่สามารถแยกจำหน่ายดอกเบี้ย (coupons) ออกจากต้นเงินได้ (Principal) หากผู้ถือตราสารหนี้ชนิดที่สามารถแยกจำหน่ายดอกเบี้ยออกจากส่วนเงินต้นนั้น ได้แยกจำหน่ายดอกเบี้ยไปยังบุคคลอื่น ผู้ถือตราสารหนี้ดังกล่าวมีหน้าที่จะต้องรายงานถึงดอกเบี้ยนั้นในฐานะเป็นเงินได้จากทุน หรือ Capital gains ด้วย¹⁴ ทั้งนี้ เพราะเงินได้จำนวนดังกล่าวได้เปลี่ยนสภาพจากดอกเบี้ยเป็นทรัพย์สินส่วนทุน (Capital Asset) ดังนั้น เงินที่ได้จากการแยกขายดอกเบี้ยดังกล่าวจึงต้องรับรู้ในฐานะเป็น Capital gains¹⁵

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น เป็นการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ยของประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนการเก็บภาษีดอกเบี้ยสำหรับบุคคลธรรมดาในประเทศอื่น ๆ นั้น บางประเทศก็เก็บภาษีเงินได้โดยแยกเก็บภาษีดอกเบี้ยจากเงินได้อื่น เช่นประเทศญี่ปุ่นจะเก็บภาษีเงินได้ดอกเบี้ยโดยการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 20% ณ แหล่งที่จ่ายเงินได้โดยผู้มีเงินได้ไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่น ๆ นอกจากนั้นประเทศญี่ปุ่นยังเก็บภาษีดอกเบี้ยจากผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ (Non-Resident) ในประเทศ

¹⁴Lawence R. Rosens, "Investing Zero Coupons bonds," (John Wiley & Son), P.62.

¹⁵Jack Crestol and Herman M. Schnerder, "Tax Planning for Investors," (Illinois : Dow Jones-Irwin, 1983), P. 132.

ผู้อยู่ในอัตราต่ำกว่าอัตราที่เก็บภาษีผู้มีถิ่นที่อยู่ (Resident) ในประเทศด้วยโดยเก็บในอัตรา 15% โดยวิธีการที่หักภาษี ณ ที่จ่ายเช่นกัน ส่วนบางประเทศก็ให้รวมเงินได้ดอกเบี้ยเป็นเงินได้ปกติ แต่ไม่มีการหักภาษี ณ ที่จ่าย เช่นประเทศสิงคโปร์¹⁶ ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการเดียวกับที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนั้นประเทศสิงคโปร์ยังยกเว้นการเก็บภาษีพันธบัตรรัฐบาลและตราสารหนี้ชนิดที่ออกโดยรัฐบาลและยังไม่จัดเก็บภาษีดอกเบี้ยจากบุคคลผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์อีกด้วย โดยสรุปแล้วหลายประเทศจะยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเพื่อมุ่งส่งเสริมการออม แต่กำไรจากการขายนั้นจะไม่ได้รับยกเว้นภาษีเพราะถือว่ากำไรจากการขายถือเป็นส่วนผลประโยชน์ที่ได้รับนอกเหนือจากวัตถุประสงค์หลักในการลงทุนในตราสารหนี้¹⁷

2. กรณีผู้มีเงินได้ เป็นนิติบุคคล

โดยปกตินิติบุคคลที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือถือว่าประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาก็จะใช้วิธีรับรู้เงินได้ที่เกิดขึ้นโดยใช้เกณฑ์สิทธิ Accrual method วิธีนี้นิยมใช้กับผู้เสียภาษีประเภทกิจการ ซึ่งส่วนใหญ่จะคำนวณผลกำไรจากทุนของกิจการโดยใช้เกณฑ์สิทธิ เพราะเกณฑ์สิทธิจะแสดงถึงผลการดำเนินงานที่ใกล้เคียงความจริงมากกว่าเกณฑ์เงินสด วิธีนี้ผู้มีเงินได้จะต้องรายงานถึงเงินได้ของตนแม้ว่าจะยังไม่ได้รับเป็นตัวเงิน หรือแม้แต่เป็นเพียงแต่สิทธิที่จะได้รับเงินได้นั้น ผู้มีเงินได้ก็มีหน้าที่ต้องรายงานถึงเงินได้ดังกล่าวแล้ว ดังนั้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการรับรู้รายได้โดยใช้เกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ที่ต่างกันผู้เขียนจะแสดงให้เห็นโดยตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3 จากตัวอย่างที่ 1 ข้างต้น ซึ่งผู้เขียนได้ยกไว้เพื่อแสดงถึงการคำนวณเงินได้โดยใช้เกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ ในกรณีของผู้มีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยเป็น

¹⁶Pok Soy Yoong, "Singapore taxation" (Singapore : Butterworths Asia, Singapore 1989), P. 215

¹⁷Peter Engstrom & Joham Sybeck, "International Money & Bond Markets," (IFR Publishing, London, 1994), p. 127.

บุคคลธรรมดา หากเปลี่ยนชื่อเท็จจริงเป็นนิติบุคคลเป็นผู้มีเงินได้ดอกเบี้ยแล้ว ผู้มีเงินได้มีหน้าที่จะต้องรายงานถึงเงินได้ที่เกิดขึ้นโดยใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ดังต่อไปนี้คือ

ปี 1992 มีเงินได้ดอกเบี้ย	80 ดอลลาร์ (2,000 X 12/100 X 4/12)
ปี 1993 มีเงินได้ดอกเบี้ย	240 ดอลลาร์ (2,000 X 12/100 X 12/12)
ปี 1994 มีเงินได้ดอกเบี้ย	160 ดอลลาร์ (2,000 X 12/100 X 8/12)

กล่าวคือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยปกติจะต้องนำเงินได้ประเภทดอกเบี้ยมาทอยรับรู้เป็นรายได้ของแต่ละปี ตามสัดส่วนของระยะเวลาที่ถือครอง แม้ว่าจะยังไม่ได้รับดอกเบี้ยเป็นตัวเงินจริงก็ตาม โดยไม่มีการหักภาษี ณ ที่จ่าย แต่ต้องนำไปรวมคำนวณเป็นรายได้เพื่อเสียภาษีตอนสิ้นปี แต่อย่างไรก็ตาม มีบางประเทศ เช่น อิสราเอล และอิตาลี เป็นต้น ที่จัดเก็บภาษีดอกเบี้ยดังกล่าวโดยการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราคงที่ flat rate เช่นเดียวกับกรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา

สำหรับกรณีนิติบุคคลต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยปกติจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับดอกเบี้ยรับในอัตราร้อย 30 % เช่นเดียวกับกรณีของบุคคลธรรมดาที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยกเว้นแต่จะมีอนุสัญญาภาษีซ้อนกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

นอกจากนี้ในกรณีที่ดอกเบี้ยที่ได้รับจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และผู้ได้รับดอกเบี้ยเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา (engaged in a US. trade or business) บริษัทผู้รับดอกเบี้ยดังกล่าวจะได้รับยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบี้ย

เพื่อให้เห็นถึงแนวทางในการจัดเก็บภาษีเรื่องดอกเบี้ยของประเทศต่าง ๆ นั้น ผู้เขียนได้รวบรวมแนวทางการจัดเก็บภาษีดอกเบี้ยของประเทศต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประเทศที่ยกเว้นภาษีสำหรับดอกเบี้ย ได้แก่ ประเทศอาเจนตินา, ฮองกง, สิงคโปร์ เป็นต้น
2. ประเทศที่จัดเก็บภาษีโดยวิธีการหักภาษี ณ ที่จ่ายและให้นำไปรวมกับเงินได้อื่น โดยคำนวณภาษีในอัตราคงที่ flat rate ได้แก่ ประเทศบราซิล, ฟิลแลนต์, อิสราเอล, อิตาลี, เม็กซิโก, ไต้หวัน เป็นต้น
3. ประเทศที่แยกเก็บภาษีดอกเบี้ยออกจากเงินได้ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ประเทศสวีเดน, ญี่ปุ่น เป็นต้น

4. ประเทศที่ให้เลือกว่าจะเสียภาษีรวมหรือแยกจากเงินได้ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ และไทย เป็นต้น
5. ประเทศที่เก็บภาษีดอกเบี้ยในฐานะเป็นเงินได้ส่วนทุน (Capital income) เช่น ประเทศเดนมาร์ก เป็นต้น โดยจะเก็บภาษีดอกเบี้ยในอัตรา marginal income tax rate.
6. ประเทศที่จัดเก็บภาษีดอกเบี้ยในอัตราเดียวกับเงินปันผล ได้แก่ ออสเตรเลีย, เบลเยียม, อิสราเอล, เกาหลี, สเปน, สวีเดนและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น
7. ประเทศที่จัดเก็บภาษีดอกเบี้ยในอัตราที่แตกต่างจากเงินปันผล ได้แก่ อิตาลี, ญี่ปุ่น, มาเลเซีย, เม็กซิโก, นิวซีแลนด์, ไต้หวัน และไทย เป็นต้น
8. ประเทศที่ยกเว้นภาษีให้แก่ผู้ที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ (non-resident) ได้แก่ ออสเตรเลีย, เยอรมัน, ลักเซมเบิร์ก, เนเธอร์แลนด์, นอร์เวย์ และสวีเดน เป็นต้น¹⁸

เงินได้ประเภทส่วนลด

โดยปกติการกำหนดผลตอบแทนในตราสารหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถกำหนดได้ 2 รูปแบบ คือการออกโดยระบุถึงผลตอบแทนไว้ในตราสารโดยอาจกำหนดในลักษณะอัตราคงที่ (fix rate) หรือกำหนดในลักษณะอัตราลอยตัว (float rate) โดยผู้ออกตราสารหนี้ดังกล่าว จะออก และขายตราสารหนี้ในราคาที่กำหนดไว้ในตราสาร (face value หรือราคา Par) ผลตอบแทนดังกล่าวเรียกว่าดอกเบี้ย หรือจะไม่กำหนดผลตอบแทนไว้ในตราสาร แต่ผู้ออกตราสารจะทำการขายตราสารในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้ในตราสาร (face value หรือราคา Par) ผลตอบแทนดังกล่าวเรียกว่าส่วนลด (discount) อย่างไรก็ตาม ตราสารหนี้ที่แม้จะออกและขายในราคาเดียวกับ (face value หรือราคา Par) แต่เมื่อเกิดภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจอาจทำให้ผู้ถือตราสารต้องขายตราสารโดยมีส่วนลด (discount) เช่นกัน เช่นเมื่ออัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้นจะมีผล

¹⁸Federation Internationals des Bourses de Valeurs, Securities Taxation Survey, (Paris : FIBV), pp. 00/03-00/04.

ทำให้ราคาของตราสารหนี้ลดลงเพราะผู้ลงทุนไม่ต้องการที่จะเข้ามาลงทุนในตราสารที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ท้องตลาด ทำให้ราคาของตราสารหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ท้องตลาดมีราคาลดลง ซึ่งเป็นผลโดยตรงกับสัดส่วนของดอกเบี้ยที่ท้องตลาดที่เพิ่มขึ้น โดยผู้ถือตราสารหนี้ดังกล่าวหากประสงค์จะขายตราสารหนี้ ณ เวลานั้น ผู้ขายตราสารหนี้จะต้องขายในราคามีส่วนลด (discount) ทั้งนี้เพื่อชดเชยกับอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้ผลตอบแทนที่เท่ากับ หรือมากกว่าอัตราผลตอบแทนในท้องตลาด ตัวอย่างเช่น bond ที่ออกโดยมีดอกเบี้ย 11% ออกและขายใน face value หรือราคา par ในปี 1991 ปรากฏว่าในปี 1992 อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดกลับเพิ่มขึ้นเป็น 13% จะมีผลทำให้ราคาของ bond ที่ออกในปี 1991 มีมูลค่าลดลงเป็นสัดส่วนโดยตรงกับอัตราดอกเบี้ยที่ท้องตลาด อย่างไรก็ตาม เหตุผลที่จะทำให้ราคาของตราสารหนี้ลดลงอาจเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ได้อีก อาทิเช่น ความน่าเชื่อถือของกิจการผู้ออกตราสาร เป็นต้น (ดูปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าตราสารหนี้ในบทที่ 3)

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาตราสารที่ออกโดยไม่มีดอกเบี้ยหรือมีดอกเบี้ยต่ำมักจะขายโดยมีส่วนลด ได้แก่

1. US.-Government securities
2. minicipal bonds
3. certificate of deposit
4. notes between in dividuals
5. Zero Coupon Bond เป็นต้น

ตราสารหนี้ดังกล่าวข้างต้นจะมีภาระภาษีดังนี้คือ

1. กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา

กรณีผู้มีเงินได้ส่วนลดจากตราสารหนี้ 5 ประเภทดังกล่าวข้างต้น (ยกเว้นส่วนลดจาก minicipal bonds) จะต้องถูกเก็บภาษีจากจำนวนส่วนลดทั้งหมด ซึ่งเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้นั้น จะใช้เกณฑ์เงินสด ในกรณีนี้จะเห็นว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาแม้ผู้มีเงินได้ดอกเบี้ย และส่วนลด ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะใช้เกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้ถึง

เงินได้ทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว แต่สำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดนั้นกรมสรรพากรของประเทศสหรัฐอเมริกาจะถือว่าผู้ได้รับเงินได้ประเภทส่วนลดมีเงินได้ต่อเมื่อขายหรือได้ถอนตราสารหนี้เท่านั้น หากผู้รับรู้เป็นเงินได้ทันทีที่จำนวนเมื่อมีการออกและขายตราสารครั้งแรกต่ำกว่าราคา Face Value หรือราคา par ไม่ต่างกับกรณีของเงินได้ประเภทดอกเบี้ยบุคคลธรรมดาซึ่งมีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยจะรับรู้ถึงเงินได้นั้น เมื่อได้รับดอกเบี้ยแล้วเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีของเงินได้ประเภทส่วนลด ผู้มีเงินได้อาจทยอยรับรู้เงินได้โดยใช้วิธี Straight-line เป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ กล่าวคือผู้มีเงินได้จะทยอยรับรู้เงินได้ส่วนลดเท่า ๆ กันทุกปีตลอดอายุของตราสารหนี้นั้น ๆ หรือผู้มีเงินได้อาจทยอยรับรู้เงินได้โดยวิธี Yield to Maturity หรือ Internal rate of Return (IRR) ซึ่งวิธีดังกล่าวเป็นการรับรู้เงินได้ส่วนลดในลักษณะเดียวกับดอกเบี้ยทบต้น ซึ่งผู้มีเงินได้จะต้องรับรู้เงินได้ส่วนลดเพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามจำนวนปีที่ถือครอง วิธีนี้ผู้มีเงินได้จะต้องรับรู้เงินได้ส่วนลดเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะการจดทะเบียนภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลด ผู้เขียนได้แสดงตัวอย่างการคำนวณหาส่วนลดใน Zero Coupon bond (ZCB) ซึ่งเป็นตราสารที่ให้ผลตอบแทนในรูปแบบส่วนลดที่เป็นที่นิยมมากที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกาดังนี้คือ

ตัวอย่างการคำนวณหาภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดของ Zero Coupon bond (ZCB)

การเสียภาษีของ ZCB จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการออกตราสาร โดยมีวิวัฒนาการในการจัดเก็บดังนี้

Zero Coupon bond คือตราสารหนี้ระยะสั้น ถึงปานกลาง ปกติจะออกในราคา Par โดยตั้งอัตราดอกเบี้ยไว้เท่ากับดอกเบี้ยเงินฝากในปัจจุบัน แต่ในบางครั้งผู้ออกตราสารนี้อาจออกตราสารหนี้โดยไม่มีดอกเบี้ย หรืออาจให้ดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยท้องตลาด และจะให้ส่วนลดเพื่อชดเชยกับอัตราดอกเบี้ยที่ขาดไปเพื่อดึงดูดลูกค้าให้หันมาลงทุนใน ZCB ใหม่ โดยปกติ ZCB มีขายในตลาด Eurobond Market การออก ZCB ประเภทมีส่วนลดจะเป็นที่นิยมกับบริษัทผู้ออกตราสารหนี้มาก เพราะบริษัทไม่ต้องจ่ายผลตอบแทนใด ๆ จนกว่าหนี้จะถึงกำหนดชำระ

1) ZCB ที่ออกก่อน 2 กรกฎาคม 1982 แต่หลัง 27 พฤษภาคม 1969

มีการเฉลี่ยการรับรู้เงินได้ส่วนลดโดยกำหนดให้ใช้วิธีเส้นตรง (Straight line method) โดยเฉลี่ยภาระภาษีตามอายุของตราสารหนี้ สิ้นปีผู้มีเงินได้จะต้องนำส่วนลดที่เฉลี่ยได้ในปีนั้นมารวมคำนวณเป็นรายได้ของแต่ละปี หรืออาจมีการรับรู้รายได้ก่อนถึงสิ้นปี หากมีการขายหรือไถ่ถอน ZCB ดังกล่าวโดยมีเงื่อนไขดังนี้

กรณีเป็นการออก ZCB ที่ให้สิทธิผู้ออกไถ่ถอนได้ก่อนครบกำหนดผลกำไรหรือขาดทุนที่เกิดจากการขาย หรือไถ่ถอนก่อนกำหนดจะถูกเก็บในฐานะเป็นเงินได้ทั่วไป (ordinary income) เช่นเดียวกับดอกเบี้ยหรือส่วนลด แต่ไม่สามารถนำมาเงินได้ดังกล่าวไปเฉลี่ยได้

อย่างไรก็ตามในกรณีของส่วนลดที่มีการกำหนดให้สามารถนำมาเฉลี่ยเพื่อการรับรู้รายได้นั้น มิได้จำกัดเฉพาะผู้ซื้อรายแรก กล่าวคือ หากมีการขายตราสารหนี้ดังกล่าวไปให้แก่ผู้รับโอนรายอื่นโดยมีส่วนลด ผู้รับโอนรายต่อไปนั้นสามารถเฉลี่ยการรับรู้รายได้ส่วนลดที่เกิดขึ้นในอัตราเช่นเดียวกับผู้ซื้อรายแรก แต่ผลกำไรที่เกิดจากการขายตราสารหนี้ดังกล่าวนี้ ผู้ซื้อรายแรกจะไม่สามารถนำมาเฉลี่ยได้

ตัวอย่างเช่น บริษัท A ออก ZCB ราคาหน้าตัว 1,000 ดอลลาร์ ระยะเวลา 4 ปี ต่อมาขายให้นาย ก. ในราคา 600 ดอลลาร์ ดังนั้น นาย ก. จะได้รับส่วนลด 400 ดอลลาร์ (1,000 - 600) โดยหลักแล้วนาย ก. ควรจะรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้เมื่อถึงกำหนดไถ่ถอนในปีที่ 4 แต่เนื่องจาก นาย ก. ถือ ZCB ที่ออกก่อน 2 กรกฎาคม 1982 แต่หลัง 27 พฤษภาคม 1969 ดังนั้น นาย ก. สามารถเฉลี่ยรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้เพียงปีละ 100 ดอลลาร์ หากปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่าสองปีต่อมา นาย ก. ขาย ZCB ดังกล่าวให้แก่ นาย ข. ในราคา 800 ดอลลาร์ (600+200) นาย ก. จะไม่มีกำไร จึงไม่ต้องเสียภาษีเพิ่มเติมอีก (นอกจากภาษีส่วนลดที่นาย ก. ได้ชำระไปแล้วในแต่ละปี) แต่หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนเป็นนาย ก. ขาย ZCB ดังกล่าวให้แก่ นาย ข. ในราคา 700 ดอลลาร์ นาย ข.

จะได้รับส่วนลด 100 ดอลลาร์ (800-700) นาย ข. สามารถเฉลี่ยส่วนลดที่เกิดขึ้นตามระยะเวลาที่เหลือ คือนาย ข. จะรับรู้เป็นเงินได้ปีละ 50 ดอลลาร์ (100/2 ปี) ในทางกลับกัน หากนาย ก. ขาย ZCB ดังกล่าวให้กับนาย ข. ในราคา 900 ดอลลาร์ นาย ข. จะไม่สามารถเฉลี่ยส่วนลด (100) ต่อจากนาย ก. ได้ และนาย ก. จะต้องรับรู้เงินได้เพื่อเสียภาษีในฐานะ Capital gains สำหรับเงินได้ 100 ดอลลาร์ ที่ได้รับนั้นด้วย¹⁹

ZCB ที่ออกตั้งแต่ 9 มิ.ย. 1980 เป็นต้นไป ส่วนลดที่ได้จากการขายหรือการไถ่ถอนจะไม่ถูกนำมารวมเป็นรายได้ ดังนั้นการกำหนดส่วนลดจะมีผลในทางภาษีซึ่งวิธีการในการกำหนดจำนวนส่วนลดจะมีวิธีการคำนวณ 2 วิธีดังนี้ คือ

1. วิธีเส้นตรง Straight - line โดยทั่วไปนักลงทุนต้องการ accrue the OID ratably ภายใต้อายุของ Bond โดยใช้วิธีเส้นตรงนี้
2. วิธีหา Yield to Maturity หรือ Internal Rate of Return.(IRR)

การใช้สูตรการคำนวณวิธีใดคำนวณหาส่วนลดนั้นขึ้นอยู่กับวันที่ออก ZCB สำหรับ ZCB ที่ออกก่อน 2 กรกฎาคม 1982 จะใช้วิธีเส้นตรงสำหรับการคำนวณดอกเบี้ยหรือส่วนลดทั้งหมดที่จ่าย ณ วันถึงกำหนด โดยจะถูกแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ ส่วนละเท่า ๆ กันโดยอาศัยจำนวนวันที่ผู้ทรงแต่ละคนได้ถือ ZCB นั้นไว้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ทรงคนแรกหรือผู้ทรงคนต่อ ๆ มา ผู้ถือ ZCB แต่ละคนมีสิทธิที่จะได้รับยกเว้น Federal income tax สำหรับดอกเบี้ยหรือส่วนลด โดยคำนวณจากดอกเบี้ยหรือส่วนลดทั้งหมดหารด้วยจำนวนปีหรือวัน ตามอายุตราสาร แต่ภาษีการขายหรือไถ่ถอน ZCB เกินกว่าราคาต้นทุน ดอกเบี้ยค้างจ่ายหรือส่วนลดที่คำนวณได้จนถึง ณ วันขาย การใช้วิธี the Straight - line Method จะทำให้จำนวนที่ได้รับยกเว้นภาษีมีเป็นจำนวนมาก เพราะมีการเพิ่มของราคาซื้อในฐานะภาษีมากกว่าใช้วิธี YTM ดังนั้น จึงทำให้เสียภาษี Capital gains น้อยลงเมื่อเทียบกับวิธี YTM แต่ผู้มีเงินได้จะมี

ผู้เขียน : - ส่วนลดที่นาย ก. รับรู้เป็นรายได้และเสียภาษีไปแล้วจะถูกนำมารวมคำนวณเป็นต้นทุนของ ZCB เมื่อขาย ดังนั้นเมื่อนาย ก. ขาย ZCB ให้แก่นาย ข. ในราคา 700 ดอลลาร์ นาย ข. จึงได้รับส่วนลด 100 ดอลลาร์

¹⁹Lawence R. Rosens, Investing Zero Coupon Bonds, John Wiley & Son 1986, p. 62.

การรับรู้ถึงเงินได้ดอกเบี้ยอัตราคงที่ในแต่ละปีในจำนวนมากกว่า ส่วนที่เกินหรือส่วนขาดจากส่วนดังกล่าวผู้ขายจะต้องรับรู้เป็นดอกเบี้ย สำหรับดอกเบี้ยค้างจ่ายที่เพิ่มขึ้นโดยวิธีหาผลตอบแทนคงที่จะถูกรวมอยู่ในราคาซื้อ (to obtain the tax adjusted basis of the bonds) ดังนั้นดอกเบี้ยที่สะสมอยู่จะเป็นตัวลดภาษี capital gain เมื่อมีการขายหรือไถ่ถอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ถือตราสารนั้น

2) ZCB ที่ออกหลัง 2 กรกฎาคม 1982 จะใช้วิธี YTM หรือ Constant - rate method หรือ (IRR) โดยผู้ซื้อคนแรกหรือผู้ซื้อคนต่อ ๆ มา มีสิทธิที่จะได้รับยกเว้นภาษีดอกเบี้ยหรือส่วนลดในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับการคำนวณ YTM หรือ IRR ณ ราคาที่ออก เมื่อคำนวณเทียบกับอายุของตราสารนี้แล้วจะเห็นว่าราคาของตราสารนี้ที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ นี้ จะไม่ถูกเก็บภาษีตาม the Deficit Reduction Act of 1984 ผลของการใช้วิธี YTM หรือ IRR นี้จะทำให้ผู้ถือ ZCB มีเงินได้ดอกเบี้ย หรือส่วนลดในปีแรก ๆ เพิ่มขึ้นน้อยจึงเป็นฐานภาษีต้นทุนได้น้อย แต่จะทำให้มี Capital gain เมื่อขายสูง ส่วนดอกเบี้ยจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามอายุ ZCB ดังนั้น ยิ่งถือ ZCB นานเท่าไรก็จะมี Capital gain ที่เกิดจากการขาย ZCB น้อยลงเท่านั้น

ตัวอย่างเช่น ก ซื้อ ZCB ที่ราคา 636 \$ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 1989 จากราคา Par 1,000 \$ ZCB มีอายุ 4 ปี จะถึงกำหนดชำระเมื่อ 31 ธันวาคม 1993 มีอัตราผลตอบแทน 12% (Current market yield) เนื่องจากเป็น ZCB ที่ออกก่อน 1 กรกฎาคม 1982 วิธีคำนวณผลตอบแทนจึงใช้วิธี YTM หรือ IRR โดยต้องใช้ accrue the OID ภายใต้อายุ

อัตราผลตอบแทน 0.12 คูณเงินต้น (636) = 76 จะเห็นว่า ก. ไม่ต้องจ่ายเงินภาษีจากการลงทุนใน ZCB จากดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น จนกว่าจะถึงกำหนดไถ่ถอนเงินต้น 1,000\$ หรือจนกว่า ก. จะขาย ZCB ดังกล่าว การรับรู้ถึงเงินได้ดอกเบี้ยหรือส่วนลดของ ZCB จะเกิดจากการสะสมของส่วนลดกับต้นทุนในแต่ละปี (Accrual of OID on a current basis) อย่างไรก็ตามการจ่ายภาษีโดยใช้หลัก Current basis โดยปราศจากการจ่ายดอกเบี้ยจริงอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อกระแสเงินสดของกิจการ (Cash - flow problems)

ของ ZCB ดังนั้น ก. ต้องรับรู้ถึงรายรับดอกเบี้ยรวมเข้าเป็นต้นทุนปัจจุบัน (Current basis) เท่ากับจำนวนส่วนลดที่ค้างจ่าย โดยจะต้องถือเป็นเงินได้ของปีนั้น ๆ ดังปรากฏตามแผนภาพต่อไปนี้

ปี	ต้นปีภาษี	การตัดจำหน่ายส่วนลดและ เงินได้ดอกเบี้ย	สิ้นปีภาษี
1989	-	-	636
1990	636	76	712
1991	712	85	794
1992	797	96	893
1993	893	107	1,000

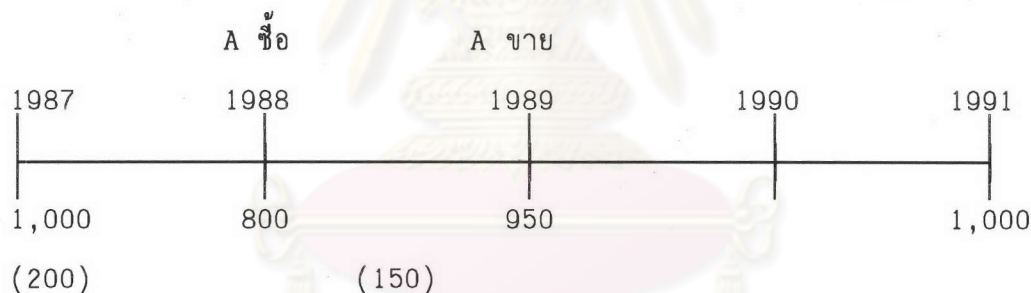
อย่างไรก็ตามปัจจุบันดอกเบี้ยของ ZCB จะถูกเก็บภาษีโดยใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ กล่าวคือผู้มีเงินได้ดอกเบี้ยจะต้องเสียภาษี ดอกเบี้ยทุก ๆ ปี แม้ว่าผู้ถือจะไม่ได้รับดอกเบี้ยนั้นเป็นตัวเงินจริง ๆ แต่ผู้ถือจะได้รับดอกเบี้ยที่สะสมอยู่ใน ZCB ทุกปี ดอกเบี้ยชนิดนี้เรียกว่า Phantom interest ซึ่งผู้ถือจะต้องถูกหักภาษีสำหรับดอกเบี้ยชนิดนี้เสมอ ยกเว้นกรณีที่เป็น ZCB ชนิดพิเศษที่เรียกว่า EE Bond ผู้ถือ EE Bond จะมีสิทธิเลือกเสียภาษีได้ 2 ทาง คือ ทางเลือกที่ 1 เลือกให้เก็บภาษีครั้งเดียวเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอน ZCB หรือทางเลือกที่ 2 เลือกเสียภาษีทุกปีเช่นเดียวกับ ZCB ชนิดอื่น ๆ ทั่วไป ซึ่งนักลงทุนส่วนใหญ่มักจะเลือกเสียภาษีในแบบที่ 1 เพราะสามารถเลื่อนการเสียภาษีออกไปได้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง

วิธีการคำนวณหาฐานภาษีในการเสียภาษีสำหรับดอกเบี้ยของ ZCB นั้น จะคำนวณจากผลต่างระหว่างราคาซื้อครั้งแรกกับราคา ณ ปัจจุบันของ ZCB เป็นฐานในการเสียภาษีดอกเบี้ยสำหรับ ZCB ที่ออกก่อน 18 กรกฎาคม 1984 นั้น ราคาปัจจุบันของ ZCB จะคำนวณจากฐานที่สันนิษฐานจากการเพิ่มขึ้นระยะยาวเทียบกับราคา ณ วันครบกำหนดไถ่ถอน หรือคำนวณจากฐานดอกเบี้ยค้างรับ (มูลค่าปัจจุบันสุทธิ) แต่สำหรับ ZCB ที่ออกหลัง 18 กรกฎาคม

1984 ให้นำเอาวิธีการคำนวณหามูลค่าสุทธิมาใช้ กล่าวคือผลต่างระหว่างราคาขายกับราคาปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นจะถูกเก็บภาษีในฐานะเป็นผลได้จากทุน (Capital gain) ทั้งจำนวน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าการเก็บภาษี ZCB ซึ่งถือเป็นตราสารหนี้ชนิดหนึ่งนั้น มีความแตกต่างกันไปตามระยะเวลาที่ออก ZCB แต่ละรุ่น ดังนั้นในการพิจารณาถึงภาระภาษีของ ZCB จะต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการออก ZCB นั้น เป็นสำคัญด้วย

สำหรับวิธีการคำนวณหาฐานภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลด ประเทศสหรัฐอเมริกาจะคำนวณหาฐานภาษีเงินได้ประเภทส่วนลด โดยเปรียบเทียบกับส่วนลดการตลาด (Market discount) โดยผู้มีเงินได้จะเสียภาษีสำหรับส่วนลดที่เท่ากับส่วนลดการตลาด ในฐานะเป็นเงินได้ประเภทเดียวกับดอกเบี้ย และเสียภาษีส่วนที่เกินกว่าส่วนลดการตลาด (Market discount) ที่ผู้ถือตราสารหนี้ได้จากการขายตราสารหนี้ที่มีส่วนลด ในฐานะเป็นผลได้จากทุน Capital Gain

ตัวอย่างเช่น นาย A ซื้อพันธบัตร (bond) มาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1988 ราคา 800 ดอลลาร์ โดยพันธบัตร (bond) มีราคา par 1,000 ดอลลาร์ ออกในปี 1987 มีอายุ 4 ปี จะครบกำหนดไถ่ถอนเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1991 ณ วันที่ 1 มกราคม 1989 นาย A ได้ขายพันธบัตร (bond) ที่ราคา 950 ดอลลาร์ ผลต่างที่ นาย A ได้รับจากการซื้อขายพันธบัตร (bond) คือ 150 ดอลลาร์ (950-800) สำหรับ 100 ดอลลาร์ เป็นส่วนลดการตลาดที่เกิด

Market discount หมายถึงจำนวนส่วนลดที่เกิดจากการคำนวณหาผลตอบแทนที่ผู้ถือตราสารหนี้ควรได้รับเมื่อนำส่วนลดทั้งจำนวนมาเฉลี่ยตามอายุตราสารหนี้และคำนวณตามระยะเวลาที่ถือครอง

จากการคำนวณหาส่วนลดที่ควรได้รับตามระยะเวลาที่ถือพันธบัตร(bond)[$200/4$ ปี X 2 ปี] จะถูกรายงานเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ย และยังคงเหลือส่วนต่างอีก 50 ดอลลาร์ ซึ่งจะ ถูกพิจารณาเป็น long-term capital gain โดยทางปฏิบัติกรณีนี้ไม่ถือว่าผลต่างสำหรับเงินได้ทั้งสิ้น 200 ดอลลาร์ ที่เกิดขึ้นเป็นเงินได้ของนาย A ทั้งหมดในทันที แต่จะคิดคำนวณเป็นเงินได้เมื่อนาย A ขายหรือไถ่ถอนและจะคิด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการถือตราสารของนาย A เป็นสำคัญด้วย

2. กรณีผู้มีเงินได้เป็นนิติบุคคล

มีภาระภาษีเช่นเดียวกับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย

ผลได้จากทุน (Capital Gain)

เนื่องจากการเก็บภาษีผลได้จากทุนจะเก็บจากการขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินส่วน
ทุน (Capital Asset) ดังนั้นตราสารหนี้ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับตราสารทุนทั่วไป คือ
จะถูกพิจารณาว่าเป็นทรัพย์สินส่วนทุน (Capital Asset)²⁰ จึงต้องนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่
ใช้กับหุ้นสามัญทั่วไปมาประยุกต์ใช้กับตราสารหนี้ ในเรื่องวิธีการจัดเก็บภาษีผลได้จากทุนหรือที่
เรียกว่า Capital gain นั้น สิ่งสำคัญที่พึงพิจารณาเป็นอันดับแรก คือ Capital gain
หมายถึงอะไร และเกิดขึ้นได้อย่างไร ตามพระราชบัญญัติภาษีอากรของสหรัฐอเมริกา (The
Internal Revenue Code 1993) ได้กำหนดถึงความหมายของ Capital Gain ไว้ว่า
Capital gain คือ ผลได้ที่เกิดจากการขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินส่วนทุน (capital
gain is the gain from the sale or exchange of capital asset)

ส่วนความหมายของคำว่า capital asset นั้น มีปรากฏอยู่ในมาตรา 1221ของ
พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า capital asset ไว้กว้างมากโดย
ให้หมายถึงทรัพย์สินทุกชนิด ยกเว้น

1. สินค้าคงคลังของกิจการ
2. ทรัพย์สินที่ใช้ในการค้าหรือหากำไรทางธุรกิจ

²⁰Jack Crestol and Herman M. Schneider, "Tax
Planning for investors", Dow Jones-Irwin 1983, Illinois, P. 58.

3. บัญชี หรือตัวเงินที่ได้รับจากการค้าหากำไรจากการขายสินค้าตาม 1

4. ทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา²¹

โดยสรุปจะเห็นว่าทรัพย์สินส่วนทุน หรือ capital asset นั้น หมายความว่าถึงทรัพย์สินที่มีได้มีไว้เพื่อขายและมีใช้สินค้า แต่เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้หรือหาประโยชน์ เช่น หุ้นทุน หุ้นกู้ (debenture) พันธบัตร (bond) ตัวเงิน (note) หรือบัตรเงินฝาก (Certificates of deposit) หรือหลักฐานแห่งอื่น ๆ²²

สำหรับกำไรจากการขายตราสารหนี้ในต่างประเทศที่ถือเป็นทรัพย์สินส่วนทุนจะถูกจัดเก็บภาษีอยู่ในหมวดผลได้จากทุน ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ หลายประเทศทั่วโลกมีการจัดเก็บภาษีจากผลได้จากทุน บางประเทศจัดเก็บโดยรวมอยู่ในภาษีเงินได้ทั่วไปบางประเทศจัดเก็บโดยแยกเป็นภาษีอีกประเภทหนึ่งต่างหาก แต่ก็มีบางประเทศที่ไม่มีการจัดเก็บภาษีผลได้จากทุนเลย²³

1. กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อน 31 ธันวาคม 1986 ก่อนที่จะมีการออก The Tax Reform Act of 1986 มีการเก็บภาษีจากผลได้จากทุนโดยถือเป็นเงินได้อย่างหนึ่ง (ordinary income) ที่ต้องเสียภาษีเงินได้ โดยจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ผลได้จากทุนระยะยาว (Long-Term gains) กับผลได้จากทุนระยะสั้น (Short-Term gains) โดยพิจารณาจากระยะเวลาการถือครอง สำหรับปีภาษีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 ถึง 1986 ถือว่าการถือครองตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เป็นการถือครองระยะยาว ส่วนการถือครองน้อยกว่า 1 ปี เป็นการถือครองระยะสั้น ต่อมาได้เปลี่ยนแนวคิดวาระระยะเวลาการถือครองเพียง 6 เดือน

²¹Murray B. Tesser, "Trader's Tax Survival Guide"

John Wiley & Son, Inc., 1995, U.S.A. P. 73.

²¹Lawrence C. Phillips and John L. Krgmer., Prentice Halls, Federal taxation 1991, Prentice Hall, Inc., USA. 1990

²³วิจารณ์ เล่าหะพันธ์, บัญชีภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2521), หน้า 88

น่าจะถือว่าเพียงพอต่อการถือครองระยะยาวได้แล้ว การที่ต้องแยกพิจารณาผลได้จากทุนระยะสั้นกับระยะยาว เนื่องจากการเก็บภาษีผลได้จากทุนระยะสั้นและระยะยาวมีความแตกต่างกัน กล่าวคือผลได้จากทุนระยะสั้นจะถูกเก็บภาษีเต็มทั้งจำนวน ในขณะที่ผลได้จากทุนระยะยาวจะได้รับสิทธิหักลดหย่อนพิเศษ โดยผลได้จากการขายทรัพย์สินระยะยาวสุทธิ (net long term gains) สามารถหักลดหย่อนได้ร้อยละ 60 ของผลได้ก่อนแล้วจึงนำมารวมคำนวณภาษีเงินได้ จึงมีผลเท่ากับผลได้จากทุนระยะยาวจะถูกเก็บภาษีเพียงร้อยละ 40 โดยนำไปรวมกับเงินได้อื่น นอกจากนี้ในกรณีที่เกิดผลขาดทุนสุทธิ (net capital loss) กล่าวคือ ราคาขายน้อยกว่าราคาที่ซื้อมาบวกด้วยค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สำหรับผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาให้นำผลได้จากทุนอาจเป็นกำไร หรือขาดทุนในรอบปีภาษีนั้นมารวมคำนวณภาษี หากปรากฏว่าเป็นผลกำไรให้นำไปบวกเพิ่มกับรายได้²⁴ แต่หากผลลัพธ์เป็นผลขาดทุนสุทธิก็สามารถนำผลขาดทุนสุทธิไปหักออกจากผลได้ และยังสามารถไปหักจากเงินได้ปกติได้อีก แต่ไม่เกิน 3,000 ดอลลาร์สหรัฐ²⁵ (1,500 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับกรณีคู่สมรสที่แยกยื่นเพื่อเสียภาษี) ส่วนที่เกินจะต้องนำไปหักในปีถัดไป

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของเงินได้ที่เกิดจากการคืนเงินลงทุน (return of your original investment) จะได้รับการยกเว้นภาษี โดยศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาพิจารณาตัดสินว่าเงินได้ในกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินที่จะต้องเสียภาษี²⁶ อาทิเช่น ซื้อตัวเงินในราคา 9,700 ดอลลาร์สหรัฐ ราคาหน้าตัว 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ อายุ 3 ปี เมื่อครบปีที่ 3 ผู้ซื้อจะได้รับเงินทั้งสิ้น 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับ 9,700 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นเงินต้นจะได้รับยกเว้นภาษี ส่วนเงินได้อีก 300 ดอลลาร์ จะต้องนำมารวมคำนวณเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ยในปีที่ไถ่ถอนตัวเงิน (maturity) หรือในปีที่ขาย

²⁴วิโรจน์ เลหาพันธ์, บัญชีภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2521), หน้า 54.

²⁵Willian A. Raabe and Janes E. Parker, Tax Concepts for Decision Making. (Minnesotice : West Publishing Co., 1985) p. 44.

²⁶Murray B. Tesser, "Trader's Tax Survival Guide" John Wiley & Son Inc., 1995, USA, P. 71.

ตราสารหนี้ดังกล่าว โดยต้องคำนวณเฉลี่ยเพื่อรับรู้เป็นรายได้ตามสัดส่วนของระยะเวลาที่ถือครอง

เกณฑ์ในการรับรู้ผลได้จากทุน

วิธีการรับรู้เงินได้ของผู้มีเงินได้ผลได้จากทุน (Capital Gain) มีอยู่ 2 วิธี คือ

1. วิธีการรับรู้ผลได้จากทุนในขณะที่ถือครองทรัพย์สิน โดยวิธีนี้จะเก็บภาษีเป็นมูลค่าเพิ่มขณะถือครองหรือที่เรียกว่า Accrued Capital Gain โดยจะเก็บภาษีจากมูลค่าที่สูงขึ้นในระหว่างที่ถือครอง แม้ว่าจะยังไม่มีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินก็อาจมีราคาสูงขึ้นได้โดยตีตามราคาตลาด โดยอาจประเมินเรียกเก็บจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีเป็นเงินได้ทันทีที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาหรือถือเป็นเงินได้ตอนสิ้นปี

2. วิธีการรับรู้ผลได้จากทุนในขณะที่ซื้อ หรือขายทรัพย์สิน โดยวิธีนี้จะเก็บภาษีผลได้จากทุนที่เป็นมูลค่าเพิ่มขณะซื้อหรือขายทรัพย์สินหรือที่เรียกว่า Realized Capital Gain โดยวิธีนี้จะเก็บภาษีจากมูลค่าที่ได้รับเพิ่มขึ้นเมื่อนำทรัพย์สินออกซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งจะแตกต่างไปจากลักษณะการรับรู้ผลได้จากทุนในขณะที่ถือครองทรัพย์สิน (Accrued Capital Gain) เนื่องจากวิธีนี้จะยังไม่ถือว่ามิผลได้จากทุนจนกว่าจะมีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน แต่ในขณะที่ Accrued Capital Gain ถือว่ามีผลได้จากทุนแล้ว แม้ว่าจะยังไม่มีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน

ในประเทศสหรัฐอเมริกานิยมเรียกเก็บภาษีผลได้จากทุนตามวิธีที่ 2 มากกว่า เนื่องจากการเรียกเก็บภาษีตามวิธีที่ 1 ในขณะที่ยังมีได้ขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินนั้น ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินอาจยังไม่มีความสามารถที่จะเสียภาษี และยังมีข้อยุ่งยากในการตีราคาทรัพย์สินเพื่อคำนวณหามูลค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละคราวที่เรียกเก็บภาษีอย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีตามวิธีที่ 2 เพียงวิธีเดียวก็อาจทำให้เกิดปัญหาเงินจม (Locking-In) เพราะเจ้าของทรัพย์สินอาจไม่ต้องการขายทรัพย์สิน เนื่องจากได้รับผลประโยชน์ในทางอื่น เช่น เงินปันผลหรือดอกเบียอยู่แล้ว ซึ่งจะช่วยให้ขัดกับนโยบายการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในการลงทุน²⁷

²⁷ศกรินทร์ ร่วมรังษี, "ปัญหาบางประการในการจัดเก็บภาษีเงินได้ที่เกี่ยวกับการขายหุ้น", หน้า 13.

อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติ The Tax Reform Act of 1986 ได้มีกฎหมายยกเลิกสิทธิหักลดหย่อนสำหรับเงินได้กำไรจากการขายหลักทรัพย์ระยะยาว ทำให้ความแตกต่างในการเสียภาษีของผลได้จากทุนและเงินได้อื่นลดน้อยลง แต่ก็ยังคงมีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยได้แก่ในส่วนของการหักผลขาดทุนออกจากเงินได้ปกติซึ่งยังคงเหลืออยู่ กรณีผลได้จากทุนของนิติบุคคลต้องนำไปรวมกับเงินได้อื่นเพื่อเสียภาษีโดยไม่มี การปฏิบัติพิเศษไปจากเงินได้อื่น²⁸ นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาข้อกำหนดให้สามารถหักค่าใช้จ่ายในการคำนวณหากำไรจากผลได้จากการขายตราสารหนี้ อาทิเช่น ค่าธรรมเนียมที่ปรึกษาการลงทุน, ค่าธรรมเนียมการฝากหลักทรัพย์, ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม, ค่าไปรษณียากร, ค่าภาษีการโอน และค่าเช่าตู้เก็บเอกสาร²⁹ เป็นต้น

สำหรับวิธีการคำนวณเงินกำไรจากการขายตราสารหนี้ หรือผลได้จากทุนสำหรับผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา โดยหลักแล้วประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้เกณฑ์เงินสด โดยกำหนดให้วันรับรู้เงินได้จากการขายตราสารหนี้คือวันที่มีกระบวนการดำเนินการซื้อขายเกิดขึ้น (Sale proceeds are received) หรือคือวันที่มีการส่งมอบและชำระราคากัน (Settlement date) ซึ่งโดยปกติคือวันทำการที่ 5 หลังจากวันตกลงซื้อขาย (Trade date)³⁰

ส่วนการนับระยะเวลาการถือครองเพื่อพิจารณาถึงภาวะภาษีของตราสารประเภทอื่น ๆ นั้น สามารถนับระยะเวลาการถือครองตามประเภทตราสารได้ดังนี้ คือ

1. RIHGTs] วันที่ได้ใช้สิทธิตาม rights หรือ warrants นั้น ๆ
- WARRANTS]

²⁸Stephen R Lewis, SR, Taxation for Development (Oxford University Press. Inc.) Printed in the USA. P.91

²⁹Haward M Berlin, Buying and Selling Treasury Securities, Dow Jones & Company Inc., Illinois, USA P.170-182.

³⁰Jock Crestol and Herman M. Schneider, "Tax Phanning for investors" Dow Jones-Irwin 1983, Illinois, P. 57.

2. OPTIONS : วันที่ได้หลักทรัพย์มาเริ่มนับจากวันหลังจากวันที่ใช้สิทธิตาม options ไม่นับรวมวันก่อนที่จะใช้สิทธิ

3. CONVERTIBLE : เริ่มนับจากวันที่ซื้อหลักทรัพย์ หากหลักทรัพย์นั้นไม่มีการแปลงสภาพ แต่หากมีการแปลงสภาพจะเริ่มนับจากวันแปลงสภาพเป็นต้นไป

4. การให้ : เริ่มนับตั้งแต่หลักทรัพย์อยู่ในการครอบครองของผู้ให้จนถึงวันที่ผู้รับขายหลักทรัพย์นั้นไป

5 มรดก : ถือเป็นการถือแบบ long - terms เสมอ

ตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าหุ้นกัมีลักษณะเป็นทรัพย์สินส่วนตน (Capital Asset) เช่นเดียวกับหุ้นตน ดังนั้นกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการคำนวณหาผลได้จากตน (Capital Gain) จึงสามารถนำมาใช้กับหุ้นกัได้ อาทิเช่น เรื่องการนับระยะเวลาถือครอง หรือการหักค่าธรรมเนียมการซื้อและการหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของราคาต้นทุนหุ้นกัด้วย โดยวิธีในการคำนวณหา Capital Gain สำหรับตราสารหนี้ผู้ขายสามารถนำค่าใช้จ่ายใด ๆ สำหรับการได้มาซึ่งตราสารหนี้มารวมคำนวณเป็นต้นทุนของตราสารหนี้ และหักด้วยราคาขาย (รวมทั้งภาษีการโอนด้วย) ผลลัพธ์ที่ได้จะเท่ากับ Capital Gain หรือ Capital losses

ตัวอย่างเช่น ซื้อหุ้น 100 หุ้น ราคาหุ้นละ 10 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมมาให้ broker 50 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการซื้อหุ้น 15 บาท ดังนั้นต้นทุนทั้งสิ้นที่จะนำมาคำนวณคือ 1,065 บาท (cost basis) หากต่อมาได้ขายหุ้นไปในราคาหุ้นละ 13 บาท มีค่าธรรมเนียม broker 50 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายหุ้นอีก 15 บาท และภาษีการโอนอีก 1.30 บาท ดังนั้นเมื่อนำค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการขายหักด้วยราคาขายจะได้รับเงินเท่ากับ 1,233.70 บาท ดังนั้นกรณีนี้ผู้ขายจะได้กำไรเพียง 168.70 บาท $(1,233.70 - 1,065)$ ไม่ใช่ 300 บาท

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นการจัดเก็บภาษีผลได้จากตนภายในประเทศสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตามการจัดเก็บภาษีผลได้จากทุนนั้นอาจเก็บได้ในอีกหลายลักษณะซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

1. เก็บภาษีผลได้จากทุนเฉพาะจากหลักทรัพย์ที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อาทิเช่น ประเทศเกาหลี, เม็กซิโก หรือแม้กระทั่งประเทศไทย
2. เก็บภาษีโดยคำนึงถึงระยะเวลาในการถือครองหลักทรัพย์ โดยจะเก็บภาษีเฉพาะกรณีถือเป็นการถือครองระยะสั้น (Short term gains) และจะยกเว้นภาษีเงินได้จากทุนสำหรับการถือครองระยะยาว (long term gains) อาทิเช่น ประเทศออสเตรเลีย, เดนมาร์ก, ฟินแลนด์, เยอรมัน, ลักเซมเบิร์ก และสเปน เป็นต้น แต่บางประเทศกลับเก็บภาษีในลักษณะตรงข้ามคือไม่คำนึงถึงระยะเวลาการถือครอง เช่น ประเทศออสเตรเลีย, แคนาดา, นอร์เวย์ และสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน เป็นต้น
3. เก็บภาษีแตกต่างกันระหว่างการถือครองหลักทรัพย์โดยบุคคลธรรมดากับผู้ค้าหลักทรัพย์ อาทิเช่น ซิสลี สิงคโปร์ และนิวซีแลนด์ เป็นต้น
4. เก็บภาษีในอัตราที่สูงกว่าเงินได้ประเภทอื่น ๆ อาทิเช่น ประเทศอังกฤษ เป็นต้น
5. เก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า (falt rate) อาทิเช่น ประเทศบราซิล, ฝรั่งเศส, ฮอลแลนด์, อิตาลี, ญี่ปุ่น และ สวีเดน เป็นต้น
6. ยกเว้นภาษี อาทิเช่น ประเทศอาร์เจนติน่า, อิสราเอล, มาเลเซีย, สิงคโปร์, สวิตเซอร์แลนด์ และไต้หวัน เป็นต้น³¹

จะเห็นว่าปัจจุบันยังคงมีประเทศบางประเทศที่ไม่มีการจัดเก็บภาษีจากผลได้จากทุนเลย เช่น ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถือว่าผลได้จากทุนที่ได้รับจากการขายหลักทรัพย์ไม่ต้องนำมาเสียภาษี แต่ในบางครั้งก็มีการจัดเก็บภาษีกำไรจากการขายหลักทรัพย์บางประเภท เช่น กำไรจากการขายหุ้นหรือสังหาริมทรัพย์ในลักษณะที่เป็นการประกอบธุรกิจ หรือกำไรจากการซื้อขายตราสารหนี้ของผู้ค้าหลักทรัพย์ โดยถือว่ากำไรที่ได้รับมิใช่เป็นผลได้จากทุน แต่เป็น

³¹Federation Internationale des Bourses de Valeurs, Securities Taxation Survey, (Paris : FIBV), pp. 00-03-00/05.

เงินได้จากการค้าอย่างหนึ่ง ส่วนเกณฑ์ในการพิจารณาว่า การขายอย่างไรที่กำไรที่ได้รับจะถือเป็นเงินได้จากการค้านั้น ก็ขึ้นอยู่กับพิจารณาของกรมสรรพากร³² และบางประเทศให้สิทธิผู้เสียภาษีในการเลือกเสียภาษี เช่น ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้มีเงินได้เลือกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 1% จากราคาขาย หรือจะหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 20% จากกำไร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการพิจารณาว่ากำไรจากการขายหุ้นถือเป็นผลได้จากทุน (Capital gain) หรือเป็นเงินได้ทั่วไป (Ordinary income) นั้นเป็นปัญหาที่ค่อนข้างสำคัญสำหรับประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีผลได้จากทุนและเงินได้แตกต่างกันเช่น ประเทศสิงคโปร์ ที่มีการยกเว้นภาษีให้กับผลได้จากทุน ในทางปฏิบัติมักจะเกิดปัญหาในการตีความแบ่งแยกลักษณะการซื้อขาย การที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ทำได้ค่อนข้างยาก ส่วนใหญ่จึงต้องใช้การตีความโดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นแต่ละกรณี ๆ ไป อย่างไรก็ตาม ประเทศบางประเทศแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการกำหนดให้จัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินประเภททุนบางอย่างในทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายในลักษณะใด เช่นกำหนดจัดเก็บภาษีจากมูลค่าเพิ่มของหุ้นกู้ซึ่งเรียกว่า Special Assessment Bond³³

2. กรณีผู้มีเงินได้ เป็นนิติบุคคล

สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาวิธีการเสียภาษีผลได้จากทุนต้องเสียภาษีเหมือนกับเป็นรายได้ของนิติบุคคลทั่วไป (corporate income) เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเสียในอัตรา 34% โดยนำไปรวมคำนวณกับรายได้อื่น ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายตราสารหนี้ ทั้งนี้

³²Price Waterhouse, Doing Business in Singapore (USA.) :

Price Waterhouse World Firm Limited, 1990, p. 111 and 134.

³³CCH Asia Limited, 1990 Singapore. Master Tax Guides, 9th edition (Singapore : Tax and Business Law Publishers, 1999), p.2024.

รวมถึงผลขาดทุนจากการขายตราสารหนี้สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณหากำไรจากการขายตราสารหนี้ สำหรับเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ เงินกำไรจากการขายตราสารหนี้ของนิติบุคคลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ แต่ในบางประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์จะยกเว้นภาษีกำไรจากการขายตราสารหนี้ให้กับนิติบุคคล ยกเว้นกรณีเป็นบริษัท holding companies หรือ Unit Trusts จะต้องเสียภาษีจาก capital gains ในอัตราเดียวกับ graduated tax

ส่วนนิติบุคคลที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาจะถูกเก็บภาษีจากกำไรจากการขายตราสารหนี้ โดยวิธีการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 30 % เช่นเดียวกับกรณีบุคคลธรรมดาผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทางปฏิบัติ Custodian จะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการหักภาษีดังกล่าว

เพื่อเป็นตัวอย่างในการพิจารณาตีความถึงเกณฑ์ในการพิจารณาว่า สิ่งใดที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เป็นหลักในการตีความเพื่อเก็บภาษีผลได้จากทุน ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเกณฑ์การรับรู้เงินได้ผลได้จากทุนจากตัวสัญญาใช้เงิน ศึกษาจากคดี United States V. Midland-Ross Corp. ดังนี้

ข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวเป็นเรื่องปัญหาในการคำนวณ Capital gain กับเงินได้ประเภทส่วนลด ข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ลงทุนลงทุนในตัวสัญญาใช้เงินชนิดไม่มีดอกเบี้ย แต่จะได้รับผลตอบแทนในรูปของส่วนลด ซึ่งมีผลทำให้ผู้ลงทุนจ่ายชำระเงินเพื่อให้ได้ตัวสัญญาใช้เงินนั้นมาในราคาต่ำกว่าราคามูลค่าที่ตราไว้ในตราสาร โดยผู้ถือตัวได้ถือตัวไว้เป็นระยะเวลาเกินกว่า 6 เดือน และในปีที่ซื้อก่อนที่จะถึงกำหนดการไถ่ถอน ผู้ถือตัวได้ขายตัวไปในราคาต่ำกว่าราคาที่ตราไว้ในตัวแต่สูงกว่าราคาของผู้ถือตัวซื้อ (issue price) ปรากฏว่าราคาขายที่ต่ำกว่าราคาตราไว้ นั้น มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเทียบเท่ากับจำนวนดอกเบี้ยการให้กู้ยืมในขณะนั้น ในคดีนี้ผู้ขายหรือผู้ถือตัวได้ยื่นแบบแสดงรายการว่าเงินได้จำนวนดังกล่าวเป็น capital gain แต่คณะกรรมการวินิจฉัยภาษี The Commissioner of Internal Revenue ได้พิจารณาว่าเงินได้ดังกล่าวไม่ใช่ capital gain แต่ถือว่าเป็นส่วนลดที่มีมูลค่าเทียบเท่ากับดอกเบี้ยในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้เงินได้ดังกล่าวจะต้องถูกเก็บภาษีในรูปของเงินได้ประเภทดอกเบี้ย ผลของการพิจารณาที่แตกต่างออกไปนี้ทำให้ผู้ถือตัวเสียประโยชน์ เนื่องจากผู้ถือตัวจะต้องเสียภาษีสำหรับเงินได้ดอกเบี้ยแทนที่จะได้รับประโยชน์จากการยกเว้นภาษีสำหรับ capital gain ระยะยาว (ถือเกิน 6 เดือน) ซึ่งในคดีนี้เป็น การพิจารณาตามกฎหมาย The Internal Revenue Code of 1939 ของประเทศ

สหรัฐอเมริกา

ในคดีนี้ได้วางหลักการสำคัญในการพิจารณาถึงลักษณะของเงินได้ที่จะพิจารณาได้ว่าเป็นเงินได้ประเภท capital gain โดยอาศัยการตีความตาม มาตรา 117 (a) (1) ของ The Internal Revenue Code of 1939 : ซึ่งกำหนดไว้ว่า capital gain จะถูกนำมาประยุกต์ใช้สำหรับผลกำไรจากการขาย หรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินส่วนตน (capital asset) เท่านั้น ในคดีนี้คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีได้พิจารณาว่าเงินได้ประเภทส่วนลด (Original issue discount หรือ OID) จะมีสภาพเป็นสินทรัพย์ (property) ก็ต่อเมื่อมันถึงกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนแล้วเท่านั้น (When the obligation falls due or is liquidated prior to maturity) ดังนั้นก่อนที่จะถึงกำหนดไถ่ถอนจึงไม่มีลักษณะเป็นทรัพย์สิน

ซึ่งในมาตรา 117 (a) (1) ได้กำหนดนิยามคำว่า ทรัพย์สินส่วนตน (capital asset) ไว้ว่าหมายถึง " สินทรัพย์ที่ถือโดยผู้เสียภาษี " (property held by the taxpayer) ดังนั้นการขายตัวที่ออกโดยมีส่วนลดจะถือว่าเป็นเงินได้ผลได้จากทุนหรือ capital gain ต่อเมื่อเป็นการขายตัวเมื่อตัวถึงกำหนดไถ่ถอนแล้วเท่านั้น โดย capital gain จะคำนวณจากราคาขายกับราคาหน้าตัว จะเห็นว่าการตีความคำว่าสินทรัพย์ส่วนตน (capital asset) ว่าเป็น capital gain นั้น จะใช้เฉพาะกรณีที่มีการรับรู้ถึงมูลค่าที่เกิดขึ้นที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญ (capital gains treatment only in situations typically involving the realization of appreciation in value accrued over a substantial period of time) ซึ่งหลักเกณฑ์อันนี้ได้รับการยืนยันจากการตัดสินในคดีอีก 2 คดีต่อมา คือคดีระหว่าง Commissioner V. Gillette Motor Co, กับ คดี Corn Products Co V. Commissioner ซึ่งได้วางหลักไว้ว่าทรัพย์สินส่วนตน (capital asset) นั้น ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่ถือว่าเป็นเงินได้ หรือการเพิ่มขึ้นของมูลค่าทรัพย์สิน ส่วนตนที่ถือได้ว่าเป็นเงินได้ (capital asset to exclude property representing income items or accretions to the value of a capital asset themselves properly attributable to income)

ในเรื่องของส่วนลด (Original issue discount หรือ OID) ตามกฎหมายภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นการรับรู้ถึงมูลค่าที่เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญจึงไม่สามารถถือได้ว่าเป็นเงินได้ประเภท

capital gain ซึ่งจะเห็นได้จากคำพิพากษาคดี Deputy V. du Pont, 308 U.S. 488, 489 ; cf.

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นในเรื่องของส่วนลด OID ในคดี Deputy V. du Pont, 308 US 488, 489 ; cf. ที่ได้ตัดสินไว้ว่าส่วนลด OID ไม่ถูกจัดอยู่ในเงินได้ที่เป็นทรัพย์สินส่วนทุน (capital asset) โดยให้เหตุผลว่าส่วนลด OID นั้นถือเป็นเงินค่าตอบแทนในการใช้เงินต้น ต่างกับกรณีของการเพิ่มขึ้นของทุน และยังได้พิจารณาว่าหลักไว้ดีกว่าส่วนลด OID ถือได้ว่าเป็นดอกเบี้ยตัวหนึ่งที่ต้องนำไปรวมคำนวณเป็นเงินได้ เพื่อเสียภาษีร่วมกับเงินได้ปกติ (Ordinary Income)

อย่างไรก็ตาม ก่อนปี ค.ศ. 1939 ส่วนลดที่เกิดจากการขายตราสารหนี้เคยได้รับการยอมรับในฐานะเป็นผลได้จากทุน ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้เสียภาษีซื้อตราสารหนี้ประเภท Accumulative Installment Certificate ซึ่งการชำระเงินค่าตราสารจะแบ่งเป็น 10 งวด งวดละ 1 ปี โดยผู้ซื้อตราสารจะต้องชำระเงินค่าตราสาร งวดละ 15,000 ดอลลาร์ แต่จะได้รับผลตอบแทนคืนเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 200,000 ดอลลาร์ เมื่อสิ้นปีที่ 10 ตราสารหนี้ชนิดนี้จะทำให้ผู้ออกได้รับเงินกลับไปทีละเล็กละน้อย ซึ่งก่อนปี ค.ศ. 1939 ถือว่าเป็นผลได้จากทุนระยะยาว ตามบทบัญญัติของ The Revenue Act of 1938 โดยจะนำเฉพาะครึ่งหนึ่งของกำไรมาคำนวณเป็นเงินได้เพื่อเสียภาษี

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1954 ได้มีการออกกฎหมายมาขยายหลักเกณฑ์ที่ว่าส่วนลดจะถูกคำนวณในฐานะที่เป็น capital gain เมื่อ realized เท่านั้นโดยมาตรา 1232 (a) (2)(a) ของ The Internal Revenue Code of 1954 ได้บัญญัติไว้ว่า ภายใต้การขายหรือแลกเปลี่ยนตราสารหนี้ที่ออกหลัง 31 ธันวาคม 1954 หากผู้ถือตราสารหนี้ดังกล่าวเกินกว่า 6 เดือน การรับรู้ถึงผลกำไรที่เกิดขึ้นที่มีจำนวนสูงกว่าส่วนลดก่อนที่ตราสารหนี้จะถึงกำหนดไถ่ถอนจะถูกพิจารณาเป็นผลกำไรจากการขาย หรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินที่ไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนทุน (capital asset) นั่นคือผลกำไรดังกล่าวจะถูกเก็บภาษีเช่นเดียวกับเงินได้โดยทั่วไป (ordinary income) โดยไม่ถือว่าเป็น capital gain

จากที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปได้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติของสหรัฐอเมริกาได้ขยายขอบเขตของ Capital gain ให้รวมถึงการปฏิบัติเมื่อ realized ของตราสารหนี้ที่มีส่วนลด OID ด้วย ซึ่งก่อนปี ค.ศ. 1954 ฝ่ายบริหารของสหรัฐอเมริกาได้ปฏิบัติเสมือนว่าดอกเบี้ยกับส่วนลดนั้นมีความแตกต่างกันในด้านภาษี จะเห็นได้จากคดี Hanover Bank V.

Commissioner, 369 U.S. 672, Deputy V. du pont, supra ;cf กับคดี Helvering v.R.J. Reynolds Tobacco Co, 306 U.S.110 และคดี Watson V. Commissioner;supra, at 551

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า การเก็บภาษีผลได้จากทุนมักถูกกำหนดให้จัดเก็บภาษีแตกต่างจากเงินได้ประเภทอื่นซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาเพื่อตีความถึงลักษณะผลตอบแทนที่ได้รับจากตราสารหนี้ เพราะผลในการพิจารณาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการเสียภาษีที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงการเก็บภาษีเงินได้ที่เกิดจากตราสารหนี้ของประเทศไทย จะเห็นว่าหากกำหนดให้มีการเก็บภาษีเงินได้จากผลประโยชน์ที่เกิดจากตราสารหนี้ต่างกันแล้ว ก็ควรพิจารณาวางหลักในการพิจารณาถึงลักษณะของผลประโยชน์ตอบแทนของตราสารหนี้แต่ละประเภทให้ชัดเจนด้วย เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นถึงหลักในการจัดเก็บภาษีของเงินได้แต่ละประเภทที่เกิดจากตราสารหนี้ ดังนั้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการจัดเก็บตราสารหนี้ที่ผู้เขียนเลือกที่จะนำมาศึกษา 5 ชนิด ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 อันได้แก่ ตัวเงิน พันธบัตร หุ้นกู้ หุ้นกู้แปลงสภาพ และบัตรเงินฝาก ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดเก็บภาษีตราสารหนี้ดังกล่าว ระหว่างหลักการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริก โดยบทนี้ผู้เขียนจะอธิบายถึงภาระภาษีตราสารหนี้ 5 ประเภทดังกล่าวของประเทศสหรัฐอเมริกาดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **Commercial Paper (ตัวเงิน)** จัดเป็นตราสารหนี้ระยะสั้นที่ออกโดยไม่มี การค้ำประกัน โดยปกติจะออกและขายในลักษณะการให้ส่วนลด มีอายุประมาณ 270 วัน ตราสารหนี้ระยะสั้นจะต้องผ่านการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ อย่างเช่น สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่สำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ Moody's or Standard & Poor's การลงทุนใน Commercial Paper นับว่าเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าการลงทุนในตราสารหนี้ภาคเอกชนทั่วไป แต่ก็ยังมีความเสี่ยงสูงกว่าการลงทุนในตราสารหนี้ที่ออกโดยรัฐบาล อาทิเช่น ตราสารหนี้ประเภท Government Securities หากมองในด้านผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับจากการลงทุน Commercial Paper จะได้รับผลตอบแทน

สูงกว่าผู้ลงทุนใน Government Securities เช่นกัน³⁴

ภาระภาษี

1.1 กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา เงินได้ที่เกิดจาก Commercial Paper จะต้องถูกจัดเก็บภาษีทุกประเภทผู้มีเงินได้จาก Commercial Paper สามารถเลือกใช้เกณฑ์สิทธิหรือเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ตามลักษณะของประเภทเงินได้ และไม่ว่าจะใช้วิธีใดผู้ลงทุนจะต้อง accrue and include ส่วนลดใน current income ซึ่ง current income จะใช้กับตราสารหนี้ที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี โดยปกติผู้มีเงินได้จะรับรู้เงินได้ที่เกิดจาก Commercial Paper เมื่อถึงกำหนดไถ่ถอนหรือเมื่อขายเท่านั้น เว้นแต่ผู้มีเงินได้จะใช้เกณฑ์สิทธิเป็นเกณฑ์ในการรับรู้เงินได้ ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้³⁵

ตัวอย่างเช่น นาย A ซื้อตั๋วแลกเงินเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1988 ในราคา 8,870\$ ตั๋วมีอายุ 1 ปี จะถึงกำหนดไถ่ถอนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 1988 โดยมีราคาหน้าตั๋ว 10,000\$ นาย A ได้ขายตั๋วดังกล่าวเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 1988 ในราคา 9,200 บาท จะเห็นว่า นาย A มีผลได้กำไรจากการขาย 330\$ (9,200-8,870) ซึ่งนาย A จะต้องรับรู้และบันทึกเงินได้จำนวน 278\$ ซึ่งคำนวณได้จากส่วนลด 1,130\$ คิดตามระยะเวลาที่ถือครอง ในฐานะเป็นส่วนลดซึ่งจะต้องเสียภาษีตามเงินได้ปกติ (Ordinary income) เช่นเดียวกับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย และบันทึกเงินจำนวน 52\$ ในฐานะเป็นกำไรจากการขาย (Short term Capital gain) ซึ่งคำนวณได้จากผลต่างระหว่างราคาซื้อกับราคาขายหักด้วยจำนวนส่วนลดที่คำนวณได้ตามระยะเวลาที่ถือครองตราสาร (330 - 278 = 52) เป็นต้น

³⁴The New York institute of finance, How the bond Market Work, USA : NYIF Corp., 1988, P. 28-29.

³⁵Lewis U. Solomon, "Taxation of investments Volume 2"., Printice Hall Law & Business 1989. P. 548-549.

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าการเก็บภาษีจาก Commercial paper มีลักษณะไม่แตกต่างจากหลักทั่วไปในการจัดเก็บภาษีตั้งได้อธิบายไว้แล้วในข้างต้น

1.2 กรณีผู้มีเงินได้เป็นนิติบุคคล ผู้มีเงินได้จาก Commercial paper จะต้องนำเงินได้ดังกล่าวมาบันทึกบัญชีในฐานะเป็นเงินได้จากการลงทุนระยะสั้น (income on short-term) คือถือว่ามีกำหนดอายุการไถ่ถอนไม่เกิน 1 ปี โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ลงทุนจะต้องไม่นำดอกเบี้ยนั้นมาเครดิต

2. Corporate Debenture (หุ้นกู้) เป็นตราสารหนี้ระยะยาว ซึ่งนิยมจ่ายผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย โดยจะจ่ายในรอบครึ่งปีหรือประจำปี โดยปกติจะมีอายุการไถ่ถอนตั้งแต่ 10-12 ปี ไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันการกู้ยืมได้ แต่อาจออกในลักษณะให้สิทธิผู้ถือหุ้นสามารถแปลงสภาพหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญ หรือออกควบกับใบสำคัญแสดงสิทธิมีทั้งแบบผู้ถือ bearer และแบบระบุชื่อ register วิธีการโอนอาจโอนโดยทางบัญชี³⁶

ภาระภาษี มีภาระภาษีเช่นเดียวกับกรณีของ Commercial paper

3. Convertible Debenture (หุ้นกู้แปลงสภาพ) ได้แก่หุ้นกู้ที่ออกโดยให้สิทธิผู้ถือหุ้นในการแปลงสภาพหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญตามระยะเวลาและราคาที่กำหนดไว้

ภาระภาษี ก่อนที่หุ้นกู้จะแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญภาระภาษีเช่นเดียวกับกรณีของ Corporate debenture หลังแปลงสภาพหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญแล้ว ภาระภาษีเหมือนหุ้นสามัญทั่วไปส่วนผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแปลงสภาพหลายประเทศจะยังไม่เก็บภาษีจนกว่าจะมีการขายหุ้นสามัญนั้น แต่มีบางประเทศจะเก็บภาษีจากเงินได้ทันทีรายละเอียดยจะนำไปกล่าวในบทที่ 5 เรื่องปัญหาความเหมาะสมในการจัดเก็บภาษี

³⁶Richard A. Brealey, "Fundamentals of Corporate finance" , 1995, P.89.

4. **Certificate of deposit (CDs)** โดยปกติ CDs เป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์จัดเป็นตราสารประเภทเปลี่ยนมือได้ (negotiable instruments) ออกโดยมีจำนวนเงินขั้นต่ำกำหนดไว้ว่าจะต้องไม่ต่ำกว่า 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ การซื้อขายตราสารประเภทนี้จะต้องทำในลักษณะของ round-lot Trading ซึ่งจะต้องมีจำนวนการซื้อขายไม่ต่ำกว่าครึ่งละ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยทั่วไป CDs มีอายุสั้นที่สุดประมาณ 7 วัน แต่โดยปกติจะมีอายุอยู่ในช่วง 1 ปี หรือน้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตามไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าอายุของ CDs จะมีอายุสูงที่สุดได้เท่าไร แต่ปัจจุบันไม่นิยมออก CDs ที่มีอายุเกิน 5 ปี³⁷

ภาวะภาษี CDs มีภาวะภาษีเช่นเดียวกับ Commercial paper ทั้งนี้เพราะตาม Uniform Commercial Code Article 3 ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ Commercial paper หมายถึงตั๋วแลกเงิน (Drafts), เช็ค (Checks), ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes) และบัตรเงินฝาก (Certificates of Deposit) โดยกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของ commercial paper ทุกชนิดจะต้องเป็นตราสารชนิดที่เปลี่ยนมือได้

5. **Bond (พันธบัตร)** เนื่องจากตราสารหนี้ที่ออกโดยรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

- 1 ตราสารหนี้ที่ออกโดยรัฐบาลกลาง (US - Government securities)
- 2 ตราสารหนี้ที่ออกโดยมลรัฐหรือรัฐบาลท้องถิ่น (State and local government securities) ซึ่งมีลักษณะและภาวะภาษีแตกต่างกันดังนี้คือ

³⁷New York institute of finance, How the bond Market Work, USA : NYIF Corp. 1988. P. 29.

1. **ตราสารหนี้ที่ออกโดยรัฐบาลกลาง (US - Government securities)**
สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ Treasury - bills (T-bills), Treasury notes (T-Notes) และ Treasury bonds , (T-bonds)

ตราสารหนี้เหล่านี้เป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยตรงโดยรัฐบาล มีทั้งอายุสั้นปานกลาง จนถึงอายุยาว ผลตอบแทนที่จะได้รับจากตราสารหนี้เหล่านี้จะอยู่ในรูปของการให้ส่วนลดหรือดอกเบี้ยเช่นเดียวกับตราสารหนี้อื่น ๆ แต่ตราสารหนี้เหล่านี้มักจะถูกกำหนดให้มีผลตอบแทนต่ำกว่าตราสารหนี้ภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นตราสารหนี้ที่ปราศจากความเสี่ยงหรือมีความเสี่ยงต่ำนั่นเอง

1.1 Treasury bills (T-bills) เป็นตราสารหนี้ระยะสั้น โดยปกติตราสารประเภทนี้มีอายุตั้งแต่ 3 เดือน, 6 เดือน จนถึง 1 ปี โดยปกติจะออกในราคาส่วนลด issued at a discount basis กล่าวคือ ผู้ออก T-bills จะออกและขาย T-bills ในราคาต่ำกว่าราคาที่เราไว้ในตราสาร ผลต่างที่ได้ดังกล่าวอาจได้รับยกเว้นภาษีหรือถูกปฏิบัติเสมือนไม่มีมูลค่า หากคำนวณได้ว่าส่วนลดดังกล่าวมีมูลค่าน้อยกว่า 1 ใน 4 ของ 1% (.0025) ของราคาที่เราไว้ในตราสารคูณด้วยจำนวนอายุของตราสาร ซึ่งนับตั้งแต่วันที่ออกตราสารจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน จำนวนส่วนลดที่ได้รับการยกเว้นภาษีนี้เรียกว่า "de minimis discount" ส่วนลดที่ได้รับจะคำนวณจากราคาที่ผู้ซื้อต้องจ่ายไปเพื่อให้ได้ตราสารดังกล่าวเท่ากับราคาที่เราไว้ในตราสาร ซึ่งผลต่างดังกล่าวจะถูกจัดเป็นเงินได้ประเภทเดียวกับดอกเบี้ย (the difference between the face value and the purchase price representing interest) ซึ่งในทางภาษีจะถือว่าผู้ซื้อได้รับส่วนลดหรือดอกเบี้ยดังกล่าวเมื่อตราสารหนี้ถึงกำหนดไถ่ถอน โดยผู้ได้รับส่วนลดดังกล่าวมีหน้าที่จะต้องนำส่วนลดที่ได้รับไปรวมคำนวณเป็นเงินได้ เพื่อเสียภาษีในฐานะเงินได้ประเภทเดียวกับดอกเบี้ยในวันที่ T-bills ถึงกำหนดไถ่ถอน โดยปกติ T-bills จะออกในราคาตั้งแต่ 10,000 ดอลลาร์สหรัฐขึ้นไป และเพิ่มขึ้นครั้งละ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ การซื้อขาย T-bills ใช้วิธีแข่งขันกันประมูลราคา (auction)

การลงทุนใน T-bill สามารถลงทุนอย่างต่อเนื่องได้ (reinvest) อย่างเช่นกรณีของ T-bill เมื่อถึงกำหนดไถ่ถอนแทนที่ผู้ถือจะนำ T-bill ไปขึ้นเงินกับผู้ออกตราสาร ผู้ถือสามารถขอรับส่วนต่างระหว่างเงินต้นบวกด้วยดอกเบี้ยและหักออกจากภาษีที่ต้องเสีย เหลือเท่าไรผู้ออกตราสารออกเป็น T-bill หรือ T-Note หรือ T-bond ให้แก่

ผู้ถือตราสารรายนั้น ๆ แทนการจ่ายเงินสด³⁸

ภาวะภาษี สำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดที่เกิดจาก T-bill จะตกอยู่ภายใต้บังคับการเก็บภาษีของรัฐบาลกลาง (Federal income Tax) แต่จะได้รับยกเว้นภาษีของมลรัฐกับภาษีของรัฐบาลท้องถิ่น (state or local tax) ส่วนผลได้จากกำไรที่เกิดจากการขาย T-bill จะถูกเก็บภาษีในฐานะเงินได้ปกติเช่นเดียวกับส่วนลด แต่หากเกิดผลขาดทุนจากการขาย T-bill ก่อนที่ T-bill จะถึงกำหนดไถ่ถอน ผลขาดทุนสุทธิ (capital loss) ยังสามารถนำไปหักออกจากเงินได้เพื่อคำนวณภาษีเช่นกัน

อย่างไรก็ตามในการซื้อขาย T-bill ในภาวะที่ตลาดมีความผันผวน อาจมีผลกระทบต่อราคาซื้อขาย T-bill ซึ่งโดยปกติแล้วส่วนลดอันเกิดจากผลต่างระหว่างราคาออกจำหน่ายกับราคาไถ่ถอนจะถูกเก็บภาษีเช่นเดียวกับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย โดยปกตินักลงทุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะใช้เกณฑ์เงินสดในการรับรู้เงินได้ ทำให้นักลงทุนไม่ต้องเสียภาษีสำหรับเงินได้ส่วนลดจนกว่าจะมีขายหรือไถ่ถอนตัว แต่อย่างไรก็ตามนักลงทุนสามารถจะเลือกใช้เกณฑ์สิทธิในการรับรู้เงินได้แทนการใช้เกณฑ์เงินสดซึ่งก็ไม่ใช่ที่นิยมมากนัก เช่น กรณีถ้า T-bill ถูกขายในกำหนดเวลาไถ่ถอน ผลต่างระหว่างราคาจำหน่ายกับราคาไถ่ถอนจะถือเป็น accrued discount ซึ่งจะถูกรวมเข้าเป็นเงินได้ทั่วไป ส่วนที่เกินกว่า accrued discount ดังกล่าวจะถือเป็นผลได้จากทุนระยะสั้น (a short term capital gain or loss)

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ซื้อ T-bill ที่มีกำหนดอายุ 3 เดือน มาในราคา 9,700 \$ (จากราคาหน้าตัว 10,000 \$) หลังจากถือไว้ 1 เดือน นาย ก. ได้ขาย T-bill ดังกล่าวให้แก่ ข. ในราคา 9,825\$ เช่นนี้ นาย ก. มีเงินได้เกิดขึ้นดังนี้ คือเงินได้ส่วนลด = 100 \$ $((10,000 - 9,700) \div 3 \text{ เดือน})$ แต่ นาย ก. ขาย T-bill ได้ส่วนเกินจากราคาขาย = 125 \$ $(9,825 - 9,700 \text{ \$})$

³⁸Lewis U. Solomon, Taxation of Investments, Volume 2, Prentice Hall Law & Business 1989, USA. P. 438.

ดังนั้นถือว่า นาย ก. มีเงินได้จาก capital gain = $125 - 100\$$
= 25\$

1.2 Treasury Notes (T-note) and Treasury Bonds

(T-bonds) เป็นตราสารหนี้ที่ออกโดยตรงโดยรัฐบาลเช่นเดียวกับ T-bills แต่ถูกจัดอยู่ในตราสารหนี้ที่มีระยะยาว กล่าวคือ โดยปกติ T-notes จะมีอายุระหว่าง 2 ถึง 10 ปี ในขณะที่ T-bonds มีอายุในระหว่าง 10 ถึง 30 ปี ขึ้นไป ผลตอบแทนที่จะได้รับจากตราสารหนี้ทั้ง 2 ประเภทนี้จะอยู่ในรูปของดอกเบี้ย ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะที่แน่นอน (Fix Rate) โดยปกติตราสารหนี้ทั้ง 2 ประเภทนี้จะไม่ออกขายในราคาส่วนลด (not discounte issues) กล่าวคือทั้ง T-notes และ T-bonds จะออกขายตามราคาที่กำหนดไว้ในตราสาร (100 percent of the face amount due at maturity or close to par.) ตราสารหนี้ทั้ง 2 ประเภทนี้จะให้ผลตอบแทนต่ำกว่าตราสารหนี้ภาคเอกชนเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากตราสารหนี้ทั้ง 2 ประเภทนี้จะได้รับการค้ำประกันการจ่ายเงินต้น และดอกเบี้ยโดยรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปกติผู้ออก T-notes และ T-bonds นี้จะได้แก่ Federal Reserve bank หรือ local commercial bank ข้อแตกต่างของ T-notes และ T-bonds อยู่ที่อายุของตราสารกับเงื่อนไขในการไถ่ถอนของตราสาร โดยปกติ T-bonds จะมีอายุมากกว่า T-notes และ T-bonds ยังสามารถไถ่ถอนได้ก่อนถึงกำหนดไถ่ถอน ในขณะที่ T-notes ไม่สามารถทำได้

ภาวะภาษี ก่อน 1 มกราคม 1983 สำหรับเงินได้ดอกเบี้ยที่ได้รับจาก T-notes และ T-bonds นั้น จะได้รับยกเว้นภาษีทั้งจำนวนแต่ต่อมาภายหลัง 1 มกราคม 1983 ผู้มีเงินได้ดอกเบี้ยดังกล่าวจะต้องเสียภาษีสำหรับดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย โดยผู้จ่ายดอกเบี้ยเป็นผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ส่วนในกรณีที่ผู้ขายเป็นนักลงทุนต่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเงินได้ดอกเบี้ยที่ได้รับจากตราสารหนี้ดังกล่าวจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 34% หรืออาจจะน้อยกว่าอัตราดังกล่าว หากปรากฏว่าเป็นนักลงทุนจากประเทศที่มีสนธิสัญญาภาษีซ้อนระหว่างประเทศกับประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามกำไรจากการขาย T-notes หรือ T-bonds จะถูกเก็บภาษีเหมือนเงินได้โดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจาก T-notes หรือ T-bonds ไม่ถูกจัดอยู่ในนิยามของทรัพย์สินส่วนทุน (Capital Asset) ยกเว้นจะเป็นการขายในตลาด future market จึงจะถูกจัดอยู่ในประเภททรัพย์สินส่วนทุน ยกเว้นในกรณีของ T-notes

หรือ T-bonds ที่ได้มาหลัง 23 มิถุนายน 1981 จะถูกรวมอยู่ในนิยามของทรัพย์สินส่วนทุน (Capital Asset) ทำให้ผู้ถือ T-notes หรือ T-bonds ดังกล่าวสามารถสะสมผลขาดทุนจากการขายไว้เพื่อหักจากรายได้อื่น ๆ เพื่อเสียภาษีได้ T-notes หรือ T-bonds ที่สามารถขายได้เกินกว่าจำนวนส่วนลดที่ได้รับ เงินจำนวนส่วนที่เกินนั้นจะต้องถูกเก็บภาษีในฐานะเป็น Capitalgain แต่ส่วนลดจะถูกเก็บภาษีเฉพาะเมื่อขายหรือเมื่อได้ถอนเท่านั้น

2. ตราสารหนี้ที่ออกโดยมลรัฐหรือรัฐบาลท้องถิ่น (State and local government Securities)

ตราสารหนี้ที่ออกโดยมลรัฐหรือรัฐบาลท้องถิ่นของประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 Municipal notes เป็นตราสารหนี้ระยะสั้นถึงปานกลาง กล่าวคือ มีอายุระหว่าง 1 เดือน ถึง 3 ปี แต่โดยปกติแล้วผู้ออกมักออกในอายุประมาณ 1 ปี โดยเฉลี่ยโดยทั่วไป Municipal notes สามารถออกได้ใน 2 รูปแบบคือ ออกในลักษณะ interest-bearing notes หรือออกในลักษณะของ discounted notes ซึ่งจะให้ผลแตกต่างกันคือ การออก Municipal notes ในลักษณะของ interest-bearing notes นั้น ผู้ซื้อจะได้รับคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดไถ่ถอนแล้วเท่านั้น (return the principal plus interest at maturity) ในขณะที่ Discounted notes ผู้ซื้อจะได้รับการจ่ายดอกเบี้ยทันที เพราะว่า Discounted notes ผู้ขายจะออกและขาย Municipals notes ในราคาต่ำกว่าราคาที่ตราไว้ในตราสาร และผู้ซื้อสามารถรับคืนเงินตามจำนวนที่ปรากฏในตราสารได้เต็มจำนวนเมื่อครบกำหนดไถ่ถอน กล่าวโดยสรุปเห็นว่า Municipal note มีลักษณะคล้ายกับ Treasury bills ซึ่งออกและขายโดยมีส่วนลดต่างกันแต่เพียงตัวองค์กรผู้ออกตราสารเท่านั้น³⁹

2.2 Municipal bond คือ พันธบัตรที่ออกโดยองค์กรของรัฐโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน คือรายรับจากโครงการต่าง ๆ ในอนาคตโดยปกติมักออกโดยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำซึ่งออกโดยมลรัฐ (state) หรือรัฐบาลท้องถิ่น (Local) ลักษณะของการจ่ายผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยของ Municipal bonds จะกระทำโดยทยอยจ่ายดอกเบี้ยเป็น

³⁹ Ibid, p. 57.

งวด ๆ (a stream of interest payments) และจะจ่ายคืนเงินต้นทั้งหมดเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอน (repayment of principal on maturity) ในปี ค.ศ. 1875 เมื่อออก The Securities Act Amendment of 1975 ได้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ Municipal bonds ไว้โดยจัดตั้ง the Municipal bond Rulemaking Board (MSRB) ขึ้น โดยกำหนดให้ MSRB นี้ เป็นองค์กรอิสระที่ดูแลตนเอง (Self-regulatory) องค์กรดังกล่าวมีหน้าที่สร้างกฎเกณฑ์การปฏิบัติที่ยุติธรรม และดำเนินการ และรายงานถึงการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับ Municipal bond โดย Municipal bond จะต้องนำไปจดทะเบียนกับ MSRD เช่นเดียวกับหลักทรัพย์อื่น ๆ ที่ต้องจดทะเบียนกับ the securities and Exchange Commission อย่างไรก็ตามการลงทุนใน Municipal bond มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าการลงทุนใน US. government securities อย่างเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1987 ผู้ออก Municipal bond 129 ราย มูลค่ารวม 944.6 ล้านดอลลาร์ ไม่สามารถใช้นี้เงินกู้ได้ โดยปกติการออก Municipal bond สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทย่อย ๆ 8 ประเภท ดังนี้คือ

1. general obligation bond
2. limited tax bond
3. unlimited tax bond
4. Revenue bond
5. moral obligation bond
6. Tax anticipation note (TAN)
7. Revenue anticipation note (RAN)
8. bond anticipation note (BAN)

ภาระภาษีของ Municipal bond Municipal bond ส่วนใหญ่จะได้รับยกเว้นภาษีจากรัฐบาลกลาง Federal income taxes โดยเฉพาะในส่วนของดอกเบี้ยจะได้รับการยกเว้นไปถึงภาษีของมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐในคดีของ Pollock VS. Farmer's Loan and Trust Co. ในปี ค.ศ. 1895 ซึ่งได้ตัดสินวางหลักไว้ว่า "รัฐบาลกลางไม่มีสิทธิที่จะเก็บภาษีจากรายได้ที่ได้รับจากหนี้ของมลรัฐ หรือหนี้ของรัฐบาลท้องถิ่น" (The Federal government does not have the right to tax income derived from state and local debt) ซึ่งแนวคำพิพากษานี้ในคดีนี้ได้

ถูกใช้มาจนถึง ปี ค.ศ. 1986 จนกระทั่งได้มีการออกพระราชบัญญัติ The Tax Reform Act of 1986 ซึ่งได้กำหนดให้ Municipal bond ที่ออกหลัง 15 สิงหาคม 1986 มี ภาวะภาษีแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่ออก bond ซึ่งได้แยก Municipal bond เพื่อ วัตถุประสงค์ในการเก็บภาษีไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. Public purpose bonds : เป็น bond ที่ออกเพื่อวัตถุประสงค์ด้าน สาธารณะประโยชน์ส่วนมากเป็น bond ที่ออกโดยองค์การบริหารส่ง เทศบาลโดยตรง และนำเงินที่ได้ไปใช้ในโครงการที่ผู้ออกต้องรับผิดชอบ โดยตรง ดอกเบี้ยจาก bond ชนิดนี้จะได้รับยกเว้นภาษีจากรัฐบาลกลาง
2. Private activity bonds : เป็น bond ที่ออกเพื่อวัตถุประสงค์ด้าน กิจกรรมของเอกชนเพื่อสนับสนุนโครงการของเอกชน ทรานซาร์หนักกลุ่มนี้จะ ออกโดยองค์การบริหารส่วนเทศบาล เช่น สร้างสนามกีฬา ศูนย์การค้า ดอกเบี้ยที่เกิดจากทรานซาร์กลุ่มนี้จะถูกเก็บภาษีโดยรัฐบาลกลาง แต่จะด้ รับการยกเว้นภาษีของมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น
3. Nongovernmental purpose bonds : เป็นทรานซาร์ที่ไม่ได้ออกเพื่อ วัตถุประสงค์เพื่องานของรัฐบาลแต่ก็ไม่ได้ออกเพื่อวัตถุประสงค์เพื่องานของ เอกชนโดยตรง ทรานซาร์หนักกลุ่มนี้รวมถึง bond ที่ออกโดยองค์การบริหารส่วน เทศบาลที่ไม่ได้นำเงินที่ได้จากการออกทรานซาร์มาใช้เพื่อการบริหารองค์กร เทศบาลแต่อย่างใด แต่จะนำเงินที่ได้ไปใช้ในกิจกรรมส่วนบุคคล เช่น การกู้ยืมเงินเพื่อซื้อบ้าน หรือทุนการศึกษาแก่นักศึกษา เป็นต้น ดอกเบี้ยที่ด้ รับจาก bond ชนิดนี้จะได้รับยกเว้นภาษีรัฐบาลกลาง แต่มีจำนวนจำกัดและ ดอกเบี้ยดังกล่าวจะถูกถือเป็นเงินได้ประเภท "preference income"

preference income หมายถึงเงินได้ที่ถูกเก็บภาษีผ่านระบบ alternative minimum tax (AMT) กล่าวคือจะมีการเก็บภาษีใน 2 ระดับ โดยกำหนดจำนวนเงินขั้น สูงสุดที่จะต้องเสียภาษีในอัตราหนึ่ง และหากเกินจำนวนที่กำหนดไว้ดังกล่าวจะต้องเสียภาษีใน อีกอัตราหนึ่งที่สูงกว่า

อย่างไรก็ตาม municipal bond จะได้รับยกเว้นภาษีเฉพาะในส่วนดอกเบี้ยเท่านั้น แต่สำหรับผลประโยชน์อื่นที่รับจาก municipal bond เช่นกำไรจากการขายจะไม่ได้รับยกเว้นภาษี สำหรับเงินประเภทผลได้จากทุนนั้นจะคำนวณจากราคาขายที่สูงกว่าราคาที่ซื้อ และจะถูกเก็บภาษีภายใต้หลักเกณฑ์ของการเก็บภาษีผลได้จากทุนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี municipal bond อาจจะไม่ปลอดจากภาษี ดอกเบี้ยโดยสิ้นเชิง ถ้าดอกเบี้ยที่ได้จาก municipal bond ดังกล่าวเป็นดอกเบี้ยของ municipal bond ที่ออกโดยมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นที่เก็บภาษีนั้น ๆ เอง ผู้ได้รับดอกเบี้ยจาก bond ดังกล่าวจะได้รับยกเว้นภาษีทั้งหมด ซึ่งภาษีที่แตกต่างกันนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน เพราะจะทำให้ผลตอบแทนที่ได้รับแตกต่างกันไปด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในบทนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บภาษีตราสารหนี้ของประเทศ สหรัฐอเมริกามีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของเงินได้ที่เกิดจากตราสารหนี้ ใดก็ตาม แม้จะมีการจัดเก็บภาษีในลักษณะที่แตกต่างกันไปดังกล่าวข้างต้น แต่การจัดเก็บภาษีดังกล่าวล้วนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้คือ เงินได้ประเภทกำไรจากการขายตราสารหนี้จะเก็บภาษีเฉพาะกรณีพิจารณาว่าเป็นเงินได้ที่เกิดจากทรัพย์สินส่วนตน (Capital Asset) เงินได้ประเภทดอกเบี้ยจะเก็บจากผลประโยชน์ตอบแทนการลงทุนในตราสารหนี้ ซึ่งปกติมักกำหนดไว้เป็นจำนวนแน่นอนตามงวดระยะเวลาที่ถือครอง สำหรับเงินได้ประเภทส่วนลดมีลักษณะคล้ายคลึงกับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย ต่างกันตรงที่ส่วนลดคำนวณจากผลต่างระหว่างราคาขายกับราคาที่กำหนดไว้หน้าตราสาร โดยมีลักษณะการจ่ายผลตอบแทนทันที ณ วันออกตราสาร ดังนั้นในอนาคตไม่ว่าตราสารหนี้จะถูกพัฒนาให้มีลักษณะแตกต่างกันไปอย่างไร หากพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ย่อมสามารถพิจารณาถึงภาษีสำหรับตราสารหนี้ประเภทนั้น ๆ ได้เสมอ